KA
RYMPEI

DA

U J. SERAIAH THAM

KA RYMPEI

DA

U J. SERAIAH THAM

First Edition 1978

La shon ha Ri Khasi Press, Shillong.

SHI KYNTIEN AR KYNTIEN IA KANE KA KOT "KA RYMPEI"

Nga ju lyngngoh balei ba I Bah Seraiah Tham im ju pynmih jingthoh poetry eiei ha ki bun ki snem ba la dep. Don na ngi kiba tip bha haduh katno i lah ban thoh bad ba ka don ka ding poetry kaba rhem ha i. Ha ki jingithuh ia i naduh ki snem ba nga dang khynnah bad haba ioh ban shongkai bad i shisien ar-sien shisyndon lah ban iohi ba i don bun ka bor poetry ha i bad ba i lah ruh ban thoh ha ki subject kiba iapher iapher. I lah ban peitthuh haba i tang shu iohi ia kano kano haba leit ba wan; i long ruh u riew-pyrkhat (thinker). Hynrei, ha kiba bun, ban shu iakynduh bad ia ithuh bad i hangne hangtai kum para ba ıaleit iawan, yn nym don ba lah ban pyrkhat ba ha i Bah Se (kumba ngi ju khot ia i), ka don ka jingrhem kaba la buhrieh bad mynta ngi kmen ba ka la bthei bad mih shabar khnang ba ngin ia ioh bynta lem ia ki jingpyrkhat bad jingmut kiba kordor kiba la buhrieh da ki phew snem lyngba kane - "KA RYMPEI".

Ha ki sanphew ar tylli ki lynnong jong kane ka kot ki don bun ki rukom pyrkhat jong une u nongthoh. Ki subject ki iakhleh. Kiba dei ia ka jingim kito, kiba dei iaka mariang kito, kiba dei ia ka jingieit-Ri kito. Ki jingthoh ba pynpangnud ruh kito kum ka jing long ka Shyllong bad ka Khwan.

Ka Bynta I shaphang 'U Slap' ka pynlong ia u nongpule ba un phai sha ka comparative study ia ka 'Kshaid Ba Rymphum' jong i Rangbah S. Tham. Kawei pat, kane ka long kaba nyngkong ban iohi ha ki poetry Khasi ia ka 'direct satire', kata kumba ka paw ha ki Bynta III bad IV jong ka lynnong 'U Slap', 'U Shakri Briew,' 'Ka Suwan-ei', 'Ka Tharai Sniew' bad katto katne kiwei pat ki lynnong. Ieh ki nongpule kin shem hi da lade. Ka Bynta III jong ka lynnong 'Ka Longbriew' ka don shibun ban hikai ia ngi shaphang ka

jingkylla dier por u briew Ki don ruh ki poetry kiba 'ai jinghikai' (didactic) kiba iadei shibun bad kiba dang khie dang san. Ka 'Mynsiem Riewkhraw' ka long kawei na ki. Don ruh ki poem kiba don ka jingmut-ba-buh-rieh (allegorical) kum 'Ka sngi', 'Ki Nongtei', bad kiwei pat. Kawei kaba shoh jing nut ia ki nongpule kiba pyr-khat jylliew ka long ha ka lynnong 'Ka Mariang' ha kaba i pyni ia ka bor U Nongthaw ba ka kham palat ia ka buit stad u briew; kum ia kano :-

"Wat la sha bneng u lah ban kiew
I khniang u paw ba shu iaksaid.
Jingshna jingthaw u briew bastad,
Kim iadei dor ka dur Mariang.
Kim kot palat jingitynnad,
Ka matti Blei ka kham ithiang.

Lada don uno uno u Khasi uba don ka 'jingpyrkhat-bym-don-Blei' (atheistic tendency) namar ba u la stad kane ka lynnong 'Ka Mariang' kan ai jinghikai ba u briew u long tang i khniang ha khmat u Nongthaw. Ka don ruh ka deep philosophy kumba ka paw ha ka lynnong 'U Briew Jong Ka Jingim Babeit" 'Ka Nongpateng'. Kine ki don ka jingmut kaba jylliew shibun.

Ki translation ki long kiba sngewbang ban pule. Kawei kaba shoh bha ka long ka ktien Khasi ba i wan-rah na ka poem 'U Alexander Selkirk' kumne:-

"O Solitude, where are the charms
That sages have seen in thy face."

Peit ha ka ktien Khasi i buh kumne :-
Ah ! Jingsngewtmang, shaei ka ramia
Ba nongkhein ki iohi markhmat.

Ha ka poem 'U Bukhir bad U Blei Plutus' (The Miser and Plutus), hapdeng ki lain kiba bun kiba i la kylla Khasi, ym lah khlem da kren ia iwei ar ki lain ba sngewtynnad kumne :-

"Gold is the canker of the breast" - "Ka ksiar kan krang dohnud jong u."

'Let bravo then when blood is spilt
Upbraid the passive sword with guilt".
"Shim kein subsmeh (haba phlei snam)
Sa pynkit pap sha ka waitlam".

Ki bun ki ktien Khasi bad ki sentens Khasi kiba biang ba biang bei i pyniadei dur ha kaba kylla ia ki poetry Phareng bad ha lade shimet hi nga sngew ba ki long ki ktien kiba biang sbak sbak.

Khatduh ka jingthoh jong i shaphang 'U Makathiang Hyndai' ka kyrsiew pat ia ki samla Khasi sha ka jingtip kaba lehseh ngi lah ban nym lah ioh hadien habud. Sngewnguh shibun ia i Bah Se na ka bynta ka jingthoh wat la kaindei ka poetry hapdeng ki lynnong poetry; hynrei ka dei kawei na ki lynnong - "KA RYMPEI"

I Bah Se (Seraiah Tham) i long u rangbah uba im rieh bad jar-jar. I la don bad ka service ha ka First World War. I la hikai skul slem bad mynta khyndiat snem i la sangeh ka jinghikai kat kum ki ain retirement ka Sorkar. Ka long ka bok kaba khraw ia ngi ba ngi ioh ban ia shyit lem ia u Dkhot u Lamjew jong kane ka met jingthoh "KA RYMPEI" bad ban ia sip khnang ban iaroi iapa ha ka jingsip tip ialade hi kum ka jaidbynriew.

Da kaba sngewrit, sngewnguh bad sngewburom ia i nga pynnoh lem ia kitei ki kyntien sha kane ka kot kaba kordor da kaba khmih lynti ba kan rung ha man ki rympei Khasi kiba la don lupa bad ki ban dang seng - kata ki longdien; bad ai ba kane kan btin ia ki jingim jong ngi haba mynta ngi ia ksaid ha ka jingphaloh umsaw jong ki jingtrei na shabar - ki external influence kiba ngi shyrkhei eh mynta. Kum kane ka kot kan long ka jingiarap ia ki samla bad ngi khmih lynti

ba ki text book committee ha ki education department bad University ki nym iaid lait ia kane. KHUBLEI.

Dated.
"Ryngikseh", Lumpyngngad,
Nongthymmai, Shillong - 3.
The 6th January 1978.

(E.M. Reade Syiem).
Retd, Head of Khasi Dept.
St. Edmund's College,
Shillong - 3. East Khasi Hills

KI KTIEN LAMPHRANG

Ban thoh ïa ki Poetry lane ki Phawer nga sngew ba kam da long eh kaba suk, hynrei haba ka jingmut hi ka lam, ym banse ban pyndonkam ia u khulom teng teng. La la don shisba shibun ki jingthoh, hynrei bun ki la shu kma noh namar ym da ia niewkor eh ia ki bad kham niar ruh ki ban ia aibuit aibor lem kumba leh hapdeng ki jaidbynriew ba la shai.

Nga shu lum tang kine khyndiat ban long kum u Mot Jingkynmaw ieit ïa i Nonghikai bakhraw tam' "I Babu Will" (Mr. Wilson Reade), iba la ai ka jinghikai kaba bha tam ha ki por hyndai ia ki shibun ki khlur ba phyrnai eh jong ka Ri.

Ha ki jingpyrshang barit jong nga, ngam lah khlem da kynmaw ruh ia ki Rangbah kiba la ia pynlong ia "Ka Seng Syngkhong Jingtip" kum i Bah David Roy, Bah Simon Jenkins bad kiwei; ruh ia i Bah H.E. Wanchand (Bah Eslin) iba la khlad noh napdeng jong ngi,—u briew uba la tbit uba la nang la stad kum u Secretary jong ka Seng uba la long kum u Nongialam lynti (katno ba ngi duh ym nang batai) bad ia u Barlow M. Lyngdoh, u khunruit jong nga, u khun "I Hill" iba la khlad noh, iba la long u Tymmenbasan ka Balang Mawlai Iewrynghep, iba la ialeh shitom ruh ha kaba shon ia "Ka Ryngkap" ka kot Poetry jong i Pa (Late Rev. Morkha Joseph 'Khain').

Shaphang ka jingpyndonkam ha ki skul. ka shong eh ha ka jingibit ki Nongpyniaid kam bad ka jingia-i-lem jong ki riewkhmat jong ka Ri.

Umsning
22-12-78.

James Seraiah Tham.

KA JINGKDEW

LYNNONG | Sla

JINGPYNBEIT

	PULE	HA KA JAKA	HA KA PAGE
1.	"Bukhir"—	"Bukr"	iii—Ka Jingkdew-Sl. 51
2.	"Mynkathiang"	".....g"	,, ,, —Sl 52
3.	"Tyngka"	"Tyngkai"	27-Ka Longbriew-II Lain-4, Dkhot 4
4.	"Pateng"	"Pang"	Lain-4, Dkhot-6
5.	"To sah bad nga"	"To sah bad"	38-Ka Sngi-Lain 10, Dkhot-1.
6.	"Mon"	"nom"	—40-Rap! Rap! Rap!— Lain-8. Dkhot-4
7.	"Thai"	"tha"	—40-Ki Saw Aiom Lain 3-Dkhot-1.

1

KA KYNTO

Ko khun ka Ri ba pnah thylliej
Ba nang ban khroh, ba nang ban kjor
To ieng ban pynpaw ba phi ieit,
Ki parari, ki lok, ki jor.

Ka Ri ka donkam eh ia phi,
Ka longbriew, manbriew, ban kyntiew;
Ban kiew shaphrang, kawei tylli,
Ri itynnad, kum kper syntiew.

Phi ki babieit shiteng jabieng,
Wat buaid spah ne khwan burom;
Wat kren khawpud ki buit pyntieng
Wat leh mynleh ne thaw burom.

Byrngem byrsit ka kynroi thma,
Wat sngewsarong namar bashlur
Kiar na ka 'Sih "ma nga" "ha nga"
Dam ka ialeh, dam ka ia-tur.

Ka khlieh ka jabieng ka babha
Ka pyrkhat duriap ia ki kam
Shwa ban leh da puson bha
Da iaishah, ia kiwei ia-lam.

Ka thma ka ialeh kam larkam,
Ka lehheh sngewheh bijai ei
Ba sarong bieit jabieng ka thnam,
Ba kwah leit kit sha 'kut pyrthei.

Ban kren shit khlieh ne kyan shadem
Khlem pyrkhat ia ka bha ka sniew;
Ka bha shibun; da ka ba jem,
Ka buit pynbha ki para briew.

KA JINGKHUBLEI IA U PRIME MINISTER BAKHRAW JONG NGI U PANDIT JAWAHARLAL NEHRU HA UMSNING.

1. Khublei kein ia phi Rangdajied jong ka Ri;
Ba phi wan ban ia shem bad ban wan i ia ngi;
Ngi shu khmied la ki khmat, ngi da shaniah artad.
Ba phin ialam ia ngi shaphrang ryngkat ryngkat.

Ko Rangdajied shynrang ka Ri;
Ngi sngewkmen ba phi don ryngkat bad ngi,
U Blei un da un ri ia phi
Kum u khlur ban ai jingshai ia ngi.

2. Ngi la thrang ban iohi ia ka dur ka jong phi
Ngi la bna ia ka nam jingieit jong phi ia ngi;
Ngi shu dwai ha U Blei, ngi shu iai ia kyrpad;
Ban ieng tylli ka Ri, bad ka jingsuk ngin mad!

JINGIM BA LA LEIT.

Sngi jinglong khynnah, ki por ba la leit,
Sa shisien ki wan paw ban kynmaw pat nga peit,
Ha jingmut ki sah, ban kynmaw pat la thoh;
Kine tyngkrem ki paw, teng khat ki jah noh.
Jingim sngew phylla, ba phai dien ban i,
Ter shiter haba kynmaw, sa shisien ia ki.
Lyngba sngi, ki snem, ki por, la ki iaiew ki bnai.
Ki syrwet jong ka jingim, ha la jingmut ki wan phai.
Jingsniew, jingshitom, jingpang bad jingma
Jingsheptieng, jingthala ki pynbieit ia nga.
Ha liewlep ka jingiap bunsien kum ban hap,
Sum banep ki jingpang ia nga ki pynap.
Ynda bun bun ki snem, haba la biang ka rta.
Jingstad, bad jingshemphang ka jinglong rangbah
Ki ai bor, ki pynkhlain, mynsiem ka thanda.
Jingsngewbha, jingkmen, jingsuk ka mynsiem,
Ki ai buit, ki hikai ban suk ka jingim

La lut ruh ki jingkmen jingsngewbha pyrthei
Bad jingbang ia jingim, la mad haba shlei.
Tang kawei, tang kawei jingphylla nga shem,
Ban panmap, ban duwai ia U Blei nga dem
Dei hangta nga sngewsuk jai ka mynsiem
Ban iai beh ban thymmai katba dang dei ban im !

KA RI.

1. Nga don kein ka Ri ba nga khot Ri jong nga,
Ka Ri ba ithiang bad ki lum ba pyngngad;
Ki kjat sngi ba phyrnai sha ki lum ki thaba,
Ki um ruh ki bang bad ki shngiam haba mad.

A Ri jong nga A Ri jong nga,
Nga sngewkmen ba nga don ia ka Ri
A iing jong nga, A iing jong nga ;
Junom duh ngan iai shong sah ha phi !

2. Nga sngew ieit kein ia phi, bad la ki para ri,
Sha I'u Nongthaw nga phai, ba un ai ka jingshai;
Ba kan nangkiew shaphrang, sha ba shai kum ka sngi,
Ba na jingdum ban mih sha jingstad ba janai.

3. Rong pyrthei kin ym lah ban pynthame ia phi,
Ki nongshun kin ym lah ban pynshitom pynmong ;
Ki 'riew sniew kin shynrain ban tur pyrshah ia phi
lai ia beh kein shaphrang ban ia poi sha ka thong.

4. Da ka mynsiem jingieit khlem jingniew shilliang khmat
La i'u nongwei nongar, la u baiong balieh,
La u barit bakhraw ne u mraw u kynrad
Khlem lehhch ne sngewkhraw, ngin ia im lang ryntih.

5. Ngim don por ban ia nia, ne ban pynkynroi thma,
Ngim don por ban bat sah ia ki por ba la iaid
Ka bishni, ka isih khwan lalot bam tyngka
Baroh phar na kine, ka Ri jong ngi kan lait.

KA SHILLONG.

1. Ia nga ki ong "Ka syiem" hana,
Tengkhat "ka kper syntiew" ki sin;
Jynlaiphew snem la leit la lah,
La pher hi bak, ynda hadien.

2. Shano phin shem shuh jingbhabriew,
Jingitynnad, jingphuh, jingphieng,
Bad nam bad rong, bad bok, bad rngiew,
Ba ieng rasong iewbih suhsieng.

3. La nga la tei la seng nongrim,
Halor ki lum ba pyngngad sat:
Ha kiba shong ki blei ba im;
Ka shnong ba shong ki khraw pyrkhat.

4. Ia nga kidem pynphuh pynphieng;
Ia nga ki iai pynitynnad,
Sawdong pyrthei ia nga ki tieng
Nga kup ka dur ki shnong Bilat.

To mynta kein ngin ia rwai jam
Ka shnong Shillong itynnad tam
Ka Nongbah ka Meghalaya
Ka ri ba shong i mei i pa !

KA PYREM.

Por tlang ba khriat khublei ia phi,
Ba la wan phai Pyrem shai sngi,
Ki dieng ki siej ba la lyngkhuid
La sdang ban mih ban paw shylluid.

Ka sngi ba khraw ka ieng rasong,
Ban kup pyrthei, ka shai ki rong;
Ka lyer ka beh ka lam u slap,
Pyrthei ba thrang, ka um; ka ap.

La sdang ban riew, ba ud ka bneng
La kiew ki lyoh thymmai ban seng
Ban theh ka um ban pynim pat
Khyndew ba thrang, ki um ba rngad.

U slap nyngkong u ai jingtngen
U wallam khubor jingkyrmen
U briew u mrad ki dieng ki siej
Ka mad jingkmen b'u Blei u ieit.

Jingthung jingtep la sdang ban mih
Syntiew la sdang ban suh iewbih
Ki dieng ki siej la khie lung pat
Ba rong jyrngam itynnad sat !

KA JINGLONG KHYNNAH.

1. Kumba bluit na poh rngai
Sha pyrthei nga wan mih,
Naba dum sha ba shai,
Katba nangiaid ki sngi.

2. Kumba phohsniew nga im
Lyngba jinglong khunlung,
Lyndang pyllup nga liem
Kumba speh u jingthung.

3. Katba sngi ki nangiaid
Khlem lap lip nga peit mat,
Bad ki snem ki iaid lait,
Ki lam sted eh sha khmat.

4. Kum diengsoh ba dang khie,
La ki tnad ba dang ksei;
Bad ki sla ruh kyrkieh;
Kylla iaw bad sepsei.

5. Da kumno ki sumar
Ki hikai ki ai bam;
La tip sngi ne runar
Ki hikai ki ialam?

6. Dei i mei dei i pa
Bad ki hynmen ki jong nga,
Ki ba kitkhia shisha
Ban pyntip briew pynbha.

7. Bad ki lok ki babha.
Ki nonghikai ba sbun,
Ki ai buit lem ia nga.
Da jingieit khlem jingshun.

U PILGRIM.

1. Bor bashisha - oi ban khmih,
Ai un wan shane;
Hangne don u bym ju khih,
La 'eriong ki beh.
Um don daw ba un khynniuh,
Um shah jop wat shisien ruh,
Kumba u la smai u thmu.
Ban long u Pilgrim.

2. Kat kiba khang pynjynthut :
Da ktien pyntieng pynkyiuh,
Ki hi kin dum ki buit,
U pat nang kham khlain shuh.
U sing, pynma um lah,
Un pyndem ki radbah,
Naba u mon sngewbha.
Ban long u Pilgrim.

3. Ia u ki ksuid ki khrei,
Kim lah pynjah mynsiem;
U tip bha ba lawei
Un pdiang ka nong baim.
Te jingmut rngai ki her,
Ki ktien shu thaw kim pher,
Miet sngi u ksar lynter,
Ban long u Pilgrim.

KA JINGLONGSAMLA.

Kumba phuh u syntiew
Jinglong samla ka longbriew,
Naduh dangkha haduh da-san ter ter, ki sngi
Jinglong khynnah, ki sngi basuk la ieh ia ki.
Jar jar napoh shylluit baphlei,
Ba'n kup ki rong ban paw pyrthei
Ba'n man iewbih, ba sngewbha ba suhsieng
Ki sngi ki snem ki samoi bad ki por,
Suki ki thep, ki wallam ia ka bor.
Jingkhlain ka met, bor pyrkhat ka nangkiew,
Jingkwah brai, bad jingieit ki tyndep ka longbriew.
Ki sngi basuk jinglongkhynnah
Ki por kynjai, ba jar jar ba la lah
La ieh shadien, la phet nang jngai suki suki,
Ter ter ki iaid bym ioh bat shuh ia ki,
Ban tur shaphrang jingim thiaw thiaw ka beh
Kan kiew ki thiep lyngba bun ki jingeh
Ka por ban lum ki jor jingim kordor
Jinglongsamla, ka dawa man ki por.
Dang khlain ka met, dangshit ka snam
Ki kmie ki kpa da jingstad ki ialam
Ki lok ki jor, na skul bad na ba trei ki kam,
Lyngba ki shlem jong ka jingim shitom
Jingbthah babha ban kyntiew la burom,
Sha ki kyrdan ban poi, ban man rangbah
Ban roi ka Hok ka Nam babha kan sah.

U SLAP—I

La dum ngain, ka mariang;
Lum Diengiei u tap lyoh;
Bad shalor ki mawsiang
La jah lut shapoh
Hangta liak la tyngshain,
Dingbneng, ki thaba,
Te ryngkhat la riew jrain,
Pyrthat ki sawa
La wan tap ki pum pum
Kum ka Tdem ba byrlieh
Shaid shaid kumba theh um
Purthei lut ka jhieh
Ki lynti ki syngkien;
Ki nur bad ki khap,
Ki kyrhuh la sngewtieng,
Ba la theh u slap,
Ki umsaw ki ia shad,
Sha ki them ki noh,
Ki kyrtoh rong syllad,
Ki niut bad ka sboh
Bad ynda ka la rngaw
Ba la sangeh u slap
Sngap kein la sawa shaw
Ki pynnoh, ki ranab
Ki kshaid rit ki kshaid heh, ba,
Umsaw ki lynsher
La lyngkien ki wah bah
Sha bynjukut ki her
Ki rong lut ki jynrat naphang
Ki sar phloin, ban leit kit
Sha ba jngai syndon jlang
Ani mei ! sngewlyngngoh,
Ki bor jong ki bneng
Ba nalor suin ki wan noh
Ka umbah du pleng.

———

U SLAP—II.

Ka khyndew ba thynrang
Ka Khawai sngewbha
Ka dih ki um ba bang
Ka ring ka kjit lpa
Ia ka um ka kynshew
Ha ki niamra ka mawsiang
Ha pneh ka mei Ramew
Ba jar u ba sliang ba thynrang
Ba un im jingtngen un ioh
La ka sngi ka shit kyrang
Bad jingthung jingim baroh
Ki dieng ki siej ruh kumjuh
Kin khie lung kin im kin long
Bad ka mariang kan pahuh
Ban sei bam napoh na jrong.

———

U SLAP—III.

Ki wah bah te ki ia shlei
Kum ki thied snam jong ka Ri
Ba ka bam, spah, kan kyrsei
Ban tang im nongrep bapli
Ki nongshong shnong thaw myntoi
Kin ioh lad ban kjit tyngka
Por por rang, ne tlang la poi
Ki ia thung, ia thaw ki trep
Ha ki rud ki knap wah bah
Khnang ba um bah kan tyllep
Ki da kmen b'u slap un jur
Ba umsaw kan kit noh phar
Spah, ka hajar, kin sa khur
Ban sa ioh tyngka sorkar.

———

U SLAP- IV.

Kum ka um ba thch na bneng
Slap u hap, u ngam shapoh
Bad ka um ka sam teng teng
Mawmamsong, mawshun baroh
Shaba don ka ding ramew
Sha ki par umphniang bakhluit
Sam ki um napoh khyndew
Hangta sliew, ka bthei pat phluit
Ba la thnam napoh ramew
Hangta bthei ki lum mihding
Lane khih jumai syndon
Ba la pluh ki karai ding.

U NONGREP.

1. Mynsiem hi ka shad kmen haba u peit u peit
Sha ka mariang ki lum, ki khlaw bad ki wah,
La dang step tang shu khie sha la jingtrei u leit,
La u mohkhiew, u star, ka wait u rah.

2. Ban shyrti, ban thlieh dieng, ban puh bun bad ban thung,
Ban dem diap man ka sngi u nongrep umpep;
Ka sboh ruh ban lum lpa ba jingthung un plung,
La thait, lwait, la jrai, la jaw ka umsyep.

3. Jingmut te ka her thiaw, da pyrkhat sngewbha,
Jingthait lane jingjrem ia u kim pyndiaw
Mynsiem ruh ka im kliaw ka ioh bor ban kyrda
Jingpang phar ki jah lngaid, her lut ka bynniaw.

4. Sha la ïng u ieit phai, bad la jingkit ba khia;
La ka shon bad ka ban, bad u star u ia tan :
Kyndung, u ia am sia, khlem niew khlem salia :
Khnang ba ïngtrep kan shong syaid haba portlang ka wan

5. Ka bishni, ka isih ne jingsarong jingmeng,
Ka shun briew, ka kwah, brai, jinglorni, ne thok :
Jingsniew ba laiphewjaid, nongrim kim ioh seng:
Ba pyrkhat tang kumno ban trei ban im hok.

6. Ka tharai, ka mut sniew, ka kren pynbudnam,
U khein sang u sngewpap, ha khmat jong U Blei.
Ioh ngat ia ki bahok, khlem lap ia ki kam,
U tip ym don jingmap ha bneng ha pyrthei.

7. La jyrngam ki lyngkha u peit kai khlem ngiah
Hapoh lai bad sawbnai u tip un sa ioh :
U pyrkhat sngewkmen eh la shong ne la thiah,
Ka bainong ka long beit, un ioh kheit la u soh.

8. Um nang ka kynroi thma ne ka iadait iashrut,
Khlem kwah ka jong kiwei um mon ka iohei.
Ka jai-jai ka mynsiem kam khuslai jingmut,
U bsa bad u ai ba ia satlak ka pyrthei.

U SHAKRI BRIEW

Ia nga ki ong "U Kynrad briew"
Ba nang ka thoh ka tar;
Nga nang ban kren ka kren ki briew :
Phareng, kumjuh ka Dkhar.

Nga ioh tulop shibun shibun
Ka bam nga ioh badap babiang
Nga buh kynshew namar ki khun,
Kin lait ka kup shiliang.

Ka sorkar hi ia nga kan dem
Nga don ka mon ba jwat
Byllai ki don kin ia kit lem,
Por por haba sohsat.

Nga trei kam suk hala i mon,
Nga leh kynshlein nga kren khutia;
Baroh shi sngi trei hok ngam mon,
Nga am hi sia tang ka kajia.

Para nongtrei nga long lah duh,
Nga pynbitar nga bein;
Nga wad ki lad ki dong ban woh,
Ia la burom ngam khein.

Nga sngew sammut nga nang lorni,
Ia nga ki khaweit lut,
Ia nga ka tieng ka sorkar hi,
Ba nga nang pynhiar kput.

Ka sorkar hi ia nga ka ma,
Para nongtrei 'ki niut' nga khein
'U mraw 'ia nga ki sin kylla-
"U 'riew king khlieh" ki bein !

Nga isih lut kat l'u ba lap
Nga sngew nga nang padiah
Nga kren laplah, lorni lorhap;
Ba syngat shangkhawiah !

"KA KMIE BA PAITDOHNUD"

Taiew khadduh janmiet sng'iwblei
U Bnai ba phra 'hynriewphewsan :
Ka bneng ka rang, kjatsngi ki shlei,
Kylleng sawdong sha jngai shajan,
Ban shang iaidkai shane shatai :
Ka mynsiem ka sngew kwah.
Shaphang sepngi ka khmat ka phai,
Sha kshaid ba'n noh ka wah Umkhrah
Mano ban tip ba'n poi pyrkhat
Ban thmu peitkai ka kshaid kynsha.
Sunapani kshaid ka itriem sat:

Na tmier ki riat ba'n peit sngewbha
Pynban jingtriem khuslai mynsiem
Ban lap ka kmie b'la paitdohnud,
Bym khein kor shuh ia la jingim.
Ban nohiap noh ka kut jingmut,
Ha tmier ka riat da jingkheinduh
Ban noh khongpong ka ieng kam khein
B'la iap ki khun san ngut laduh;
Bad tnga u tim u tla u bein.
"Kum pha", u ong pha im ban lei ?
San ngut ki khun pha bam lut phar
Khie noh iap noh, kam pher ei-ei
Pham don nusib, phan bha kupar"
Dohnud ka kmie ka pait ka pdang;
Ka iam sngewsih, ka khuslai ruh,
Nangslem ki por jingmut nangkthang:
Ka shah ka bein. byrngem, kyrhuh.
Mynmiet mynstep shah tim shah tla
Shah kynnoh pap, ki khun b'la iap:
Da jingbyrngem byrsit u tnga,
Ban iaka im la suk ka iap.
Ka icit thoin thoin ia la ki khun,
Ba'n im ma ki ka theh um s'ep ka jaw ummat.
Kat ba dang im ban ioh thiah hun
Bad mynta pat shah ka kren sat.
Kumta da jingsngewkhia mynsiem
Da jingsngewrem, bad jingkhein duh,
La suk ka iap ban ia ka im.
Bym don jingtngen, bymshan bor shuh.
Bad bak ka thew shaphang sepngi;
Ka iaid lamwir khlem khein snep shuh,
Shano banoh ka kshaid Sunapani,
Na tmier sha riat ban noh jynduh,
Hangto ha tmier ba shong tyrut;
Ka ieng ban noh, jynjar ban bret,
Ban ryngkoh jlang sha bymjukut
Ban lait sohsat jingim ban klet
Pynban U Blei baieit, basbun, U Blei babha
Ki 'riew sngewlem 'riewblei, u phah,

Nongpyllait im, u rangsamla,
Shisyndon ñiat u kem ia ka;
Hangta ha tmier ka riat shyrkhei
Ba syier ba kyiuh ba itriem eh,
U Sam'a triang u tan marwei
Ban tang laitim u iai ialeh
Ki briew bashlur ba kynto blei
Kumba da phah ter ter ki poi
Shisyndon lut ki tip baloi
Ban iarap lem ki sngew la kloi
Kaei kane katne jyndei, ban tip ki kwah,
Ka daw ban tip nasdang sha kut :
Ka kmie bapli ba'n kren kam lah
Jynjar bashem ka iathuh lut,
Da ktien pyntngen, pynjem, pynngeit
La iai ialeh ia pyni nia
Ban phai noh pat sha shnong ban leit
Ban pynsting lem dohnud ba khia
Ah ! jingngeit bieit pha shet shalai
Pha kynton pap ka kmie bapli,
Ah jingbuaid jingmut barngai
Jingkren kynmoh, jingleh mynthi,
Jingleh donbor khlem da pyrkhat
Ki nga barhem ka thang mynsiem.
Kan wan jingshai tad lano pat?
Ban spain, syrpai, ban pyllait im
Ba jingdum kan ker noh jingieit ban synshar
Jingsuk jai ia baroh
Ban landuid baroh phar.
Ka Kmie bapli la dei ka Dkhar:
Ym lah shu sngap, ne leh bymtip
Katne katne ngat ka jynjar
Khmat sngewsynei kim lah khapbrip.

Kane ka jingjia ia kawei ka kmie dkhar ba ngi lap ha khlieh Sunapani sa ba kan noh iap, Ryngkat bad ki lok ngi la lah ban pynlait ia Ka nangta. Ba ka ong ba u tim u kpa ki khun Ka mut ban noh iap noh Ah ! sngew sangsot.

KA MON.

Ka burom Blei ka paw shynna,
Shai kdar h'u briew lut katba don,
Kham kordor tam jingim jong nga,
Ngan nai ei ei nalor ka mon

Wat la nga don ka mon pura,
Nga mon ban iaid, ban im biang biang,
Ho'id bunsien nga iaid sakma,
Naba ka mon ka lah shihang.

A Blei Nongthaw baieit ia nga !
Ka mon me ai. ym kawei pat
Kum u lakam ba ring ia nga,
Ka mon me ai ka mon ba jwat.

Bunsien bunsien ha tmier nga ieng,
Nga ksar nga par ki thiep bajrong,
Kyn lit nga poi pyrkhat dei; pleng !
Ka mon ka lam ban jop ka thong.

Ki briew kiin lah pynbieit ia nga,
Nga tip biang biang nga don ka mon;
Bad jingiap hi ka peit samsia
Ban lait na ka, ka mon nga don.

PARA—RI.

1. Ko para-Ri baieit jong nga !
Dohnud ka pait ka pei lyngba,
Mynsiem ka diaw ka thap ringswai,
Bad jingmut ruh ka shu khuslai;
Ban i katba nangiaid ki sngi,
Jingieit nangtroin. Bad jingbishni-
Nangkhraw, nangiar, nangkiew rasong:
Kum umsaw plip. Naphang ka rong.

2. Ah para-Ri iathuh ia nga.
Kumno ngin leh tang ban ia bha?
Para-pyrsa, ki khun-ki ksiew
Pateng hadien ki jaidbynriew:
Ka main ki briew bahok bashlur
Kin ioh jingshai shaphrang kin tur,
Pyrto kin sah, ia nga ia phi,
U Ni u Kong ko para-Ri !

3. Ko para-Ri, ko Para-Ri !
Ngi ieit ne em ia la ka Ri?
Shu hok shu sot "Ngeit" ngi im phla,
"Naduh mynsiem ym tang na sla"
Ah, Para-Ri, la kum tharai
Ha ka "Ieit-Ri" ka shat ka rngai.
'Ka Ri', 'Ka Ri', kein para Ri
Ka mut ki briew ba im bad ngi,
Ne para briew ba ngi iohi.

U MONBHUT.

1. Lorshon Jarain, U Khein Kongngor,
Ki briew ba shlur hyndai,
U Monbhut dei uwei na ki, ba jur ba khlain ka bor,
Kine lai ngut ki dei shisha ki shynrang briew bymkai.

2. Ha ri Khasi ri lum jongngi,
Hato ngi lah ban shem?
Ban phet sha khlaw la Ing ban ieh, ban da burom la Ri ?
Ban shah iuhroit ha ki 'riew mraw, da lei lei kin ym dem.

3. Ka thiang jingim ban shah shitom,
Ki krem ha khlaw long Ing paki,
Jingim basuk, ka paw thadrong, ka nam ka jah burom,
Ia ban ai jem, ban shah long mraw, la jingim ki iapli:

4. Na khlaw sha khlaw, na lum sha lum,
Shah beh thong kum ban lei,
Ban da burom ia la ka Ri, ki jaid bymlah ban teh ban khum
U phareng hi ba stad ba shlur, ia kine u shyrkhei.

5. Ban kham iabun kum Khein Kongngor,
Kum Monbhut, bad Lorshon Jarain;
Ka akor briew, ka jingim ruh, kam lah khlem kiew shalor;
Ka mon aiti ban shah shitom, ka da ka rem ka rain.

6. Ia kine lai ngut ki 'riewshlur,
Ngim lah khlem ai burom.
Ngi peit sha ki, ki tyngshain khrek, ki long shisha ki khlur!
Kyrteng, ka nam jong ki ngim klet, ka im junom junom.

———

KA KHWAN.

Ka them ri Khwan jik jik jar jar,
Bym poi Dohlieh, 'put kiew u Dkhar;
Ka shnong ki mrad bakhraw barit,
Haman ki dong manla ki it.
Dohkha ba krih haman ki thwei,
Dohum, ki sher, bad ki doh jei,
Ha lum ha khlaw ha madan phlang;
Hati, ki khla, ki dngiem, ki shang :
Bym don ba shlan shong shnong hangta.
Ki masi prut bad ki niang kwang,
Ki siej ki skei, ym lah niewtang.
Kynhun ki kai; ki im sngewbha,
Ba khun bynriew um shang kynsha
Teng teng ki briew ki hiar ki kiew,
Ki iaid husiar da ma syrngiew
Narum jingkieng kjat thwei ba iong,
Ka Khwan ki teh ki siej bajrong;
Ba'n kam lyngba Umiam baeh.
Ki niat, ki khwan, da khum tyngeh.
Sharum shaneng ki noh ki par,
Ba'n hiar sha Dkhar ki kit ka nar.
Hangne U Makathiang hyndai,
U jop ialeh, ka thma iawai.
Na Kdongrla shaduh Iapkynthei
Na jaka shong ki Puri blei;
Ka thain bajuh ki ksuid ki khrei,
Ka phang shathie bad phang shatei,
Khap Ryndangbriew bad lum mawiong,
Ter ter na trai ki lum bajrong.
Ka lhuh ka wah Umiam bakhraw,
Ka them ri phlang ki dieng kim paw;
Kjat lum Diengiei lum Mawshohroh.
Kjat lum Umbir sha khwan ki noh,
Ki pud baphai shaphang sepngi;
Pyntha ri khwan ri them shat sngi;
U lum Pyngdeng ba mih kyrtong,
Ka surok bah nangta ka kdong,

Hyndai u phlang, u rshiang, u kdait,
Langskei, u khah, u niut iambaid,
Lashing, u sder, lem bad u khah;
Palat rynieng ban thom ym lah :
Tyrkhang, lynnai, langniuh khaseng,
Ki sop tap op i'u lum Pyngdeng.
Ym pat ju shem khlaw lantana;
Ne niar phin lap badon lyngkha.
Ki tnad diengiei ba ngain-ra-ngain,
Ki kah syrngiew ki noh raian,
Na Sohpet bneng shaphang shatei
U Hynniew trep ba krih pyrthei,
Ba dum shi dum u sngewsohsat;
U thlem Diengiei, sa shai artad.
Kumta ka thung ka tep ka khie;
Bad khun Khasi u kmen u rkhie.
Katba nangiaid ki sngi ki por,
U Syiem Mawbuh ruh nang khraw bor,
Ka hima Raj basuk u seng,
Ban bam ban rep la ki pateng,
Bad 'riew nongwei ba khlem khein snep,
Ki wan lehtrai ki wan shong rep
U Syiem Shillong u iaid lynti,
U kam artad kum la ka ri,
U Syiem Mawbuh bamut shida,
Um kren kynroi um ialeh thma,
Ban suk ban sain ban long kawei,
U iateh lok ban beh Nongwei.
Umiam ka thom snaphang shatei,
Ka kyntei sboh kumba thehsei;
Ka kyrsei soh jingthung babha,
Ba'n plung ki jhur, ban sei u kba.
Ka lynghuh khwan ka dap kyrhai,
Ki shrah ba'n bet symbai u rnai;
Ka them ba sbur ba shong khieshoh,
Ka thain ba smiej ki briew baroh.
Sanium sajah ka tap lut lin,
Ka sah kynjah sur briew khlem win.
Jaka shongseng ki puri blei,
'Lei lum, 'leiwah, ki ksuid ki khrei,

Ki khla ka kai bad miet bad sngi,
Ki dngiem, mynthna, bad ki hati.
Ki khlaw sangam Myrten-Diengici;
Ba juh ki Sier, ba shong ki skei.
Ki riat dymmiew ba tngen ba kjam,
Ki riat ram ram shaduh umiam.
Khasaw khlek khlek ki shat phyrnai,
Bymdon bashoh, basiat, ba khwai.
Ym don surok ym shem jingkieng;
Ym pat don trep ne lap ki iing;
Ym don masi ym don jingri.
Ka Raj laitluid bym shah kam bri,
Ba 'riew hyndai kim kam leh kput,
Kim thung mawbri lymne skut lut.
Ki briew danghok ki rep ki riang;
Ki shyrti khlaw ka bam kan biang,
Ki sain u nar ki thaw ki shlem;
Ki shna ki tiar, ki mar ba thnem.
Ka khwan ri phlang ka sah kynjah,
Bym don khlaw dieng, ban trei ban ktah.
Ban iaid ban shang marwei ka ma,
Ba jur ki dngiem kynrei ki khla;
Ki dngiem ba khlain ba ksah tyrpeng,
Wat ki 'laman ki liem teng teng.
Bym don khuti, bym don masi,
Ban prong ia eh ban lait lynti.
Sanium ba khlup rynieng hati,
Bym don ba shlan leit thom lynti.
Ka pyrem jong ka sngi ka lyer
Ka sain umphniang ban khie u Lber
Tang tiak ka ding ka ioh ka lad;
Ki lum ki wah la iong ryngkhat.
Katba ki dieng ki nang tyrkhong,
Ngain lngain u lber u nangbha rong,
Kumne ki dieng kim sah mynsiem,
U phlang pat kir kir u khie im.
Kumta sahnam kyrteng Khasi
Ka ri u phlang, Nongphlang ma ngi.
Sha khlaw sangam mrad khlaw ki rieh,

Ban bam langlung jar jar ki mih
Hangta ki madan phud Umiam,
Ka khwan ithiang itynnad tam;
Lyiur ka 'lam u slap batngen,
Na lum Diengiei tap lyoh barben·
U slap u theh phylliew shaid shaid;
Sawa ki lum risa ki kshaid.
U phlang la khie, la iong ki khlaw;
Umiam ia dap la shlei umsaw,
Ban sngew ba sngap kyrhuh sngewtieng
Ban peit na jngai ka kem ka phieng.
Ki sngi ki por ki leit ki wan,
Nangheh nangkhraw ka Shnong Laban.
Ki Syiem Khasi ki khih ruma,
Ba la wan kiew ki 'riew jop thma
Bad top haduh Shillong artad.
Wan buhai shnong u Nongbilat,
Ki rangkynsai kynja Dohlieh,
Na Dkhar ki kiew sha ri jongngi.
Sainar ki ring lynti ki thaw,
Sha khwan ki pom surok na khlaw,
Nangroi nangheh ka shnong Shillong,
Nanglang ki briew bad lieh bad iong.
Donkam ka dih donkam ka bam
Bad shaduh khwan nongrep u ngam.
Nongri jingri, nongrep lyngkha,
Ri khwan ki peit da khmat ikwah.
Hangne ka dud ka ngap ka tuid,
Ban rep, bad ri masi ri muid.
Ki pynthor kba bad ki iing trep,
La sdang ban paw ba don ba rep.
Ki sahep kynja jaid bakhraw;
Kim nang ban thom iaid lynti khlaw,
Surok ki thaw ban iaid kali,
Lyngba na khwan sha palat Ri.
Nongwan kamai, nongtrei nongktah,
Ha khwan ki sher la trep ban sah,
Napdeng thwei bah jingkieng ki thaw,
Ki shan khilon na arliang maw;

Arliang mawsiang shane shatai,
Haneng ka jaka khwan hyndai,
Ka ri bam phlang ba'n ri jingri,
Ka ri sei spah ki kharkhuti;
Ka ri ba plung ka thung ka tep,
Ka ri bsaja Khasi Nongrep :
Nangkhuid nangpliah ki at ki them,
Nangdkhaw ki lum katba nangslem,
Ki Hati bad ki laiphew mrad,
'Lei lum 'leiwah ki nang her krad :
Bynriew nangshlur ba'n hiar shata,
Ba i jawdud ban kein dohkha.
Ki paitbynriew na Sor Shillong,
Ki iap shoh bieit dohkha ban tong;
Dang ngir ki her sha wah Umiam,
Tong sher, ba'n khwai, ki her khram khram.
Lymbrum nalor jingkieng ki ieng,
Ki pynnoh khwai khlem smiej khlem tieng.
Ki nongshohmaw, nongtrei surok,
Nongrep basmat ba kamai hok;
'Riew shang makia, nongbom dohkha,
Bad nongthap mrad ki hiar shata;
La lut khasaw ki skei ki syiar,
Dohum la stang dohkha la niar.
Synglen ki lum suda ki wah,
Ba kjit dusmon, la um ka spah;
Ki kam artad, phar, kim don shuh,
Kumba ther kput, sa ka bamduh.
La phet la leit sorkar Dohlieh,
Para iongbthuh ia synshar hi,
Sorkar India ban roi ban pa,
Ka phud ri khwan ka siew tyngka.
Mynta dam um ka sdang ban tei,
Na sdad Umsaw shaphang shatei;
Ei ba'n tharai ba'n poi pyrkhat,
Ba kum na khwan jingshai kan shat?
Sha sawdong ri jingshai kan lam,
Shaduh ki kyndong ri Assam,
Te peitkai kein ka duriaw bah,

Ba skhak la den ka wah la jah,
Khuti ki kper, ki iing ki sem,
Ki jah lut jar ym lah ban shem;
Ka um basngur ka tap lut lin,
Jar jar, kalap pat sa shisien;
Shaei patde ki puri blei,
Kin ioh thad sngi ban paw pyrthei?
Ki kshaid ki khriang bad ki lat lat;
Ki iohthiah jar kin ym mih pat.
Ki matti jong ki briew bakhraw,
Hangne junom kin sah kynmaw;
Sha trai duriaw ba tap ri khwan,
Ka hok la ngam, jingsniew ka wan;
Kylla pyrthei lalyngngoh ngain,
Ka hok la diaw, ka sngewlehrain!
Ah! jingtipbriew, Ah! jingmanbha!
Iarap ia ngi, ba hok kan sah,
Aiu iangi kan thaw myntoi?
Ba la jingshai, jingstad la poi;
Lada ka hok na ngi la jah,
Jingdum nangpar, nangwan ban kah?
Da jingtipblei ngin paw pyrthei,
Da bud ki dien 'riewhok mynwei;
Wat la ngi rit ngin paw pyrthei.

TIEW RONG JNGUM (VIOLET).

Hapoh ki niut ha syrtap jong ki phlang
Ngi khmih iit, nga peit bad nga wad
Haba synrai ka la poi ka bneng ruh la rang
Ban shem ba phi don syntiew baitynnad.

Katno jingitynnad, ngam shympoi pyrkhat
Da lyngoh nga peit, bad jingsngew phylla
Ka dur bad ka rong ki ring ia ki khmat
Ka jaka ba phi long ka pynkmen ia nga.

Phi buhrieh ialadc na ki lad na ki dong
Phi phuh itynnad hapoh ki syrngiew
La phi itynnad phim shym thad la ka rong
Jinghikai phi ai ha jingmut ba jylliew.

Kumba phuh itynnad jingshida ka long briew
La la nang la stad bad ka jinglong babha
La ym paw sha ka pyrthei jik jak kam shym riew
Jingiewbih ka suh na shapoh ki niamra.

Ki briew kim lah shem la ki iit la ki wad
Hapdeng ki kper syntiew ha nongbah bakhraw
Pynban kim shym tip ki ia iuh ha pohjat
Dei tang ha ki ba stad ka dur jong phi ka paw.

U Solomon bakhraw u syiem ba stad tam
U kup da ki jain ha ki rong ka Basra
Um ioh thik kum phi ha iong jngum bad
Haba peit sha ki syntiew bad phai sha ki sla.

To ieng skhem ki rad bah ban kit ia ka ri
Wat mut ba ngim suidniew, ne khein briew iaphi
Ka hok ka jingleh beit, ka mynsiem rangbah
Kim sep ci, ka jingieit bad ngi ka iaisah.

Te kumta te phuse phuh ki syntiew
To kup phi ki rong ba iphuh ba iphieng
Wat la ka pyrthei kam shym iohi ia phi
Jar jar phin sa paw kein.

———

KA NIANGKONGWIENG.

Ki lum ki wah ki sawa shaw
Da ki jingpah jingput ba syiang
Na shapoh khlaw ki dieng ki maw
Ngam tip kiei? ka mon ka diang,
Ki tem ki put ki rwai ki siaw,
Katno sngewthiang ban sngap ia ki
Teng teng ki shkor ki thap kyllut
Hynrei, shaei ki don ym lah iohi
Haba na jngai pat shaw ki put
Ynda la leit ban shang shajan,
Ki kyriat bniat, i kumba her,
Jingsawa jak, ka jah kynsan,
Kum snep dieng iap ba don ki sner
Ban kem ban ioh ia ki kham eh
Ban suh khwai don ban dait 'kha heh.

U LYNTRIANG.

Ko 'Iar lyntriang ba pah jyllud!
Katno sngewieit ban sngap ia me
Napoh tyrkhang, langlung, ki dieng, ki niut,
Me kynih syiang ale shane!
Nga kwah ban i kaei ka dur
Kumno me kup, me riam, me beit.
Imat kynjriang bhadur bhasur
Kham jam kham syiang ban ia u phreit,
Ngam kwah ban pyniap kai ia me
Hynrei tang ban ioh kem ioh bat
Ngam dei u rakot ai sewbeh,
Men roi, men im, men kynih sngewtynnad.

KA THARAI SNIEW.

1. Khuk khak, lik liak, jingmut, ki khmat shalak,
'Lahda' i lut nadong sha kut
Kloi lan ban bishar briew, ka thew hi sbak
Ban tharai sniew. Ba sniew hi la jingmut.

2. Sa mih ka jaidbynriew khawpud, tieng pud
Bym ju ia mlien ka tharai bha
Sa ka pynheh, nangang, bad kren pynbud,
Poi ka iania, ia shit, ia kynroi thma.

KA LONG BRIEW—I.

Ah katno suk ki por dangrit.
Ym tip ka sniew, ym tip ka bha
Long kat ba long shu sngew ka bit
Ym pyrkhat sniew, ne mut kynsha
Ynda la poi ka por ban san
La wan ban rung ki buit shemphang
Ki buit babha, ki buit soitan
Ki nang ia bud hanglang hanglang;
Ynda la khmuiñ ka por samla :
Bad la shylluid ban phuh syntiew,
La khnian ki buit la kat ban pra,
Jingsniew, jingbha nang ngam jylliew
Haba la ieng ka daw rangbah,
Bad sngi jingim la sha kynjang.
Kamai kajih, ka trei ka ktah,
Nangroi nangpa ban beh shaphrang.

KA LONG BRIEW--II.

Ki khun ki tnga ki roi ka pa
Um syep ka jaw ban ioh ka bam,
Ba trei tip briew U Blei U Bsa :
Kynshew kyndiap ruh ha ba tam.

Tang bakla liak te la sepei,
La man riew kai, ba im kynsha;
Ki khun ki kti te la jyllei,
Daei kin kup, daei yn bsa.

Ba sngi jingim ka la sdang noh,
Ka jynjar sat ki wan khyllep,
Ka pang ka jhia, jingkwah ym ioh.
Bad sngi jingim kloi lan ka sep.

Hynrei ki suk ki 'riew tip blei,
Ba bud jingbthah jingsneng babha;
Ba lum ka spah ban iarap ei
Bym shohnoh briew ne bam tyngkai.

Kiba ynda la swai ki por
Baduk, basuk, ban rap ki kloi
Jingtip, jingnang, jingim kordor
Ki im ba pyrthei kan myntoi :

Ka spah ka phew ki lum kyrhai,
Ki tip ym lah leit kit sha bneng;
Kim kwah ban kjit ki mon ban ai
Bad nam jong ki ka im pang.

KA LONG BRIEW -III.

Hai hai, wai wai, la kyriaw-sla,
La pyiar ki tnad, thylleng ki soh;
La sngew rangbah noh kha-ma-kha
Jingkwah pura ka mon la ioh.

Bapher bapher jingmut, ki wan,
Jingsniew, jingbha, ki ia kyrshem
Ka diang ka mon jingim ki tan
Kat shaba lap ka mon ka dem.

Ram-ram ram-ram shaba lyngngoh
Ban sniew ka ring jingbrai pyrthei
Ka long rangbah makna lehnoh
Long briew, manbriew shaba sepei.

Jingim tip briew tip blei ka wan,
Ynda la dier ki por ki ia,
Babe jinglong dang lung dang san
Bad jingshemphang, ba la noh'rta.

Ngan leit kein khlem pep, sha la shnong
Ban shong ha ri jingsuk kular,
Ynda lyngba jingeh ngan ioh ia ka thong,
Bad U Blei ban shong ha ka Ri Jingkular.

KA LONGBRIEW- IV

1. Ban da nga lah ban ioh,
ka bor ban iai iashan:
Ban jop jingeh baroh,
Ha man ki por ba tan.

2. Jingkwah ba har-rukom,
Ki tyndep ka longbriew;
Lin-lin ka mon ka thom,
Ban mad la bha la sniew.

3. Kane ka jinglong hangamei,
Kane ka isih briew,
Jingkhwan burom,
Jinglalot spah,
Jingkwah ban im junom,
Jingbymaili, jingbymlahshah,
Ka tharai sniew kloi lan;
Ka jingbishni, ki ktien kren rhah.
Ban ai ym kwah, tang ban iapan;
Jingdihbuaid, jingiania briew,
Sngewsih, ka pang ki man.
Jingim ka hiar sha thliew;
Thok, shukor, tuh, thiem,
Khlem khein kordor ki hukum Blei,
Ban kjit snam briew, la rem u thliem,
Mrad khlaw dang kham palei.

4. 'Riewshlur, 'Riewkhraw,
'Riewpyrkhat donburom,
Hakhmat pyrthei kim paw;
Ki im da trei shitom,
Ka bor ka met ka ring ka sdot,
Ka mynsiem khlem shongthait;
Jingpyrkhat hok ka bor bakot,
Ka longbriew la ka lait,
U Khla u thlen,
Ka lyer ka sngi,
Ka 'eriong ka byrthen,
Khyndew, bad ka mariang hi,
Ka um ka wah, ka ding ka theh,
Ki lah ma ban tynjuh ?
Ki lok 'riewhok junom kin neh,
Ka kti U Blei kan kdup;
Jingbang pyrthei kim pynbuaid,
Jingieit pynbieit kam lah,
Ha lynti beit u briew ba iaid,
U Blei na neng Un da.

KA LAIRONG

1. Hoi, ki lok hakhmih ka Lama,
Ba kyntiew shaneng;
Ba kan ieng ka nam Ri India,
Tylli shaid ngin ieng.

2. Haba khmih ba ieng ka Lairong,
Jingsngewshlur ka ngam,
Ba jinglaitluid ka ieng rasong,
Jingim babha tam.

3. Jinglongmraw kan her kan jahuoh,
Jingtipbriew kan shngain,
Ki buit sniew kan niad lut baroh,
Ka longbriew kan phngain

4 Shaphrang shakhmat to ngin iabeh,
Kum ki briew bashai;
Ban pynduh ki thma, ban ialeh,
Ban poi ka jingshai.

5. Ka mynsiem jingieit ka donkam,
Ban tei ia ka Ri.
Ka longbriew bahok, ka don nam
Ka Lairong jong ngi.

6. Ym ka ibein ne isih briew,
Ka ban tei ia ngi,
Kum ki 'riewshai, pyrshah jingsniew,
To ngin ieng tylli.

7. Mynsiem laitluid ka pan na ngi,
Ka nam 'riew-kheinduh;
Tang ban khlain ban im la ka Ri,
Jingim ai kan duh.

8. Hei, kam dei tang ka im marwei,
Bad ka malade;
Im to im marwei bad da trei,
Ym ban pynthame.

9. Beh ka jinglongpoh ban kai khrong.
Sar jingkyrduh khait;
khmih ioh hiar ka nam ka Lairong,
Ieng phi khla-ka wait !

10. Kumta kein kan kup ka burom,
Ri baieit jong ngi !
Kan sah nam kyrteng ruh junom,
Ba kan im ka Ri.

11. Iengskhem ia ka hok to bat,
Kum ki 'riewshisha,
Ieng ialeh jingsniew ban jymat,
Para ri jong ngi.

SUWAN—EI

1. Khlem pyrkhat ban shongshit laplah ktien,
Ban kren bein ne kren khoh phin babe shisien,
Ia kiwei ban isih ne sngew hangamei,
Kam lait thaw ba shisien phin sa babe ei.

2. Bap ong lah ka laitluid ba kwah leh trai khlieh,
Khlem khein ka ijot la iong ne la lieh;
Ka bishni ka pihuin ka amrang mynsiem,
Shen-shen hi phin sa ioh bad ka hap shah tim.

3. Ban ong ynnai iabud ki dustur nongwei,
Ka bha tam ka jong ngi ia ka jong kiwei,,
Ki sabon, ki jain bha, ki motor, ki rel,
Jhad, erplen bad ki tup ki ong, 'ieh wat jler !'

4. Ki bangla phi ioh shong phi bam halor miej,
Ia kiwei phi iuhroit pyntrei ruh khlem riej,
Phi leh mynleh sngewrit, jain pohdor phi phong,
Phi lum bad phi kynshew ban tep ha kyrpong.

5. Miet bad sngi ioh babe kan wan hap lynnong,
Ioh ka spah kan duna ioh hap kai khrong
Bym trei shuh ki kam heh, ba duh bam tyngka,
Suwan sat kein ia phi la laitluid makna.

5. Ai ki ktien ka jingstad kin iamih na phi,
Ai ka spah kin iohmad ki baduk bapli,
Ki kam ruh kin wallam jingkmen ia kiwei.
Ba kyrteng jong phi kan im pat lawei.

KI ÑIANGBADING.

1. Haba ka bneng ka rang ka phngain,
Bad lyer janmiet ka beh jai-jai;
Bad haba miet kan dum noh ngain,
Shadien shakhmat, shane shatai,
Sharud shakiar, artet arsut,
Naba kah dum. lane shai bnai,
Napoh ki bniap, ki phlang ki niut,
Ki niangbading ki, krih byllai.

2. Jan kum ki khlur ba hap ba khih,
Khrip-khrip ki ba shane shatai,
Da ki putit, naei ki mih?
Ban niew ym lah; ym nang batai,
Ryngkat ki ba, ryngkat ki tbeh,
Teng-teng hangne teng-teng hangtai,
Ka lyer jem jai ia ki ka beh,
Tang mih ka Sngi ki shu jah rngai.

3. Katno itynnat kein ban peit,
Iphylla sat, ba ki phyrnai;
Ki her khlem thait sha la jingleit,
Ki shim ka dur, ki khlur ba jngai.
Wat la ki long tang kiba rit,
Ki khniang bym larkam bym myntoi;
Ko ding baim jong ka por miet,
Phim pynbakla ne klet samoi.

U RILWKHLAW

1. Hapdeng jong u phlang bad ki dieng bajyrngam.
Ha raieh ha raidam ne lyngba ki sangam,
Ha ki thiep ki ranab, halor riat bashyrkhei,
Ha ki lum ha ki them, ki umbah bashlei,
Kum ki sim kum ki shrieh kiba rwai kiba kmen,
Jai jai ! ka mynsiem, ka sngewhun bad ka tngen.

2. Ki hati sawkuna, ki khla bad ki dngiem,
Ki suri ki niangkwang, ngam sheptieng ne sngewtriem,
Ki sjer ki iabam ia u sla ia u phlang;
U 'keisop u kynthih, u 'keirang u kyang,
Hapoh khlaw lang bad ki, ngam blaw, ne kynjah,
Ia u briew para jait pynban ngam shaniah.

3. Ki mrad bad ki sim la ka bam la ka dih,
Ki syntiew ba bun rong jar-jar ki iwbih;
Khlem da tip, ki 'jatsngi ki pynim pynjyrngam,
Umpohliew na barieh, ki kyrsoi ka jingshngiam.
Ka jingsuk, pleng ! ha khlaw, nangne ka wan mih !
Ym don jingpihuin, jingbishni, jingisih.

4. Sha sepngi nga la mad ka jingdon U Kaisar,
Shwa ban klet jingsyrkhei, la kyrhuh U Hitler,
Sha mihngi u Japan u la klun katba ioh;
Te hangno pat, ia pha, ko jingsuk ! ngan wan khroh?
Hapoh khlaw ba nga shong, dei hangta nga puson,
Jingmaian ka pyrthei, dei hangne kein ka don.

5. U 'riewkhlaw la nga long toi nga ieit l'i mynsiem,
Kumjuh ruh u khla kumjuh ruh u thliem,
Kiba par ha khyndew, kiba her kum ki sim,
Ki don la ka hok, kum manga, ban iaim.
Ka jingsuk napoh khlaw kan sa par sha pyrthei,
Lada bun ban im lang im suk bad kiwei.

6. Haba poi ka pyrem bad 'erphang ka beh,
Ka 'eriong ka kyrhuh tnat dieng ki kaweh;
Kynjai kein nga im ha la iingtrep nga rieh,
Da jingkmen nga ap ba jingthung kin sa mih.
Ban pyrkhat nga shngain ba don ryngkat U Blei,
La jingdum ka tap lup, la synnia ka pyrthei.

7. Ka 'eriong na jngai bah u slap ka wan kit,
Ka leilieh ka thaba pyrthat u patied;
Ka khynwin ka pyrthei, ka bneng ka kyrhuh,
Mynsynnia nga kyndit da sngewtieng nga kyiuh.
Pynban ynda mynstep, ka phngain phar ka bneng,
Ka aiom ba samkmen la jingthung ngan bseng.

8. U symbai u la speh, jingthung ki nangsan,
Ki soh ki la thylleng ba lyiur ka la wan.
U kber brip u her krih por janmiet baphngain,
U rlang u suh tawiar por step batyngshain,
Ki dohkha ki kynthih kut ki lad ki shang,
Ki kynrup ki kynthih, la ki jingbam babang.

9. Pyrthei ka la tap lup da ka jyrngam suda,
Ki hali ha pynthor la speh shrak d'u kba;
U 'lap praw ba lynther u theh ha ki lum,
La kyrhuh ki wah-bah, peit ba jynrat ka um,
Kà umsaw ka lynsher ka sar phloin naphang,
Ka kit da ka borbah, ym shan dieng ym shan phlang.

10 Marwei hi nga im khlen jingtieng ne jingsyier,
Harud dpei nga syaid ding mynmiet haba dier,
Ki mrad khlaw ki la mih ban thud la ka bam,
Manga pat ngan thiah khop bathait na ki kam.
Ngam tieng i'u nongshohnoh, nonglute, nongrhah,
Ba mrad khlaw kim aili i'u 'riewsniew kim pynsah.

11. Sohtrun u la thoh stem, jingiwbih ka suh,
U kup sa ka rongksiar, ba mariang kan phuh.
Ka iwbih bad ka thiang, u iphuh iphieng,
Ka ring lut ki mrad khlaw bad sim bad u kyieng.
Bad khah-khah u jaitbriew ba tamti-tamjat,
U ringkhmut shaphang kper bad pynheh la ki khmat.

12. Ki soh kba ki la mih, ki deng ki syntiew,
Ba khrek ka wan mih paw ka synrai bhabriew,
U kba u la sohsaw, sohniamtra la ih,
Hangne te phin sa ong "Wow, ko mei nga ieh;
Ngan nai shong ri Shillong, Paris ne London,
Ngan ngam jlang sha khlaw haba jingsuk ka don!"

13. Ka por tlang baphyrnai l'u symbai ngan lum,
Sohniamtra ba rongksiar ba dap da ka um;
Ba sla dieng ki la stem, jingkhriat ruh la sdang,
B'u 'Riewkhlaw ba minot um ioh por ban syang.
Um sngew ia u thah, ne ka jingkhriat badait,
U khiah krat ba trei, bad u klongsnam u syaid.

14. Ki thiar shoin ki la dap d'u symbai ba met,
Ban khwai doh sharud wah la dangstep u phet;
Ki dieng ki la slor sla ban thiah noh shipor,
Ba samoi jong ki ka la sahngeh ka bor.
Ah ! jingsuk bajanai shano pat ngan wad?
Ngan im kum u 'Riewkhlaw khnang ia phi ban mad.

15. Sha New York ban leit tang ban peit kai pyrthei,
Ban wad ia ka jingshai la ka don haei?
Ki 'riewtip 'riewshemphang, bastad kat ki blei,
Basuk tam u 'Riewkhlaw kim shemphang ei-ei.
Ka iadait, ka iashrut, ka ialeh, iakyan,
Ka shong seng hapoh Sor haba shai pynban.

16. Ban phai pat shapoh khlaw bad ki mrad ban shong,
Ban lait na ka byrsieh baphngian ha ki shnong.
Ka bishni, ka isih, ka shohnoh, ka tuh,
Nga nangmang hapoh khlaw kim rat da poi shuh;
Pynban ynda slem-slem ki bud dien ia nga,
La nga phet ne nga kdat sha ngih-ngih ngah-ngah

17. Ki khlaw ki la pliah phloin la lyngki ki wah,
Ki 'keirang, ki 'keisop ki nangkma nangjah.
Ki lum ki la synglen ka jar-jar la duh,
Ki buaid ki byithen, ia im sa ka tuh;
Shano, Ah, ko jingsuk ! ban mad pat nga kwah,
Sa ban phai pat naba sdang ban thom ia ka shrah !

U SIER LAPALANG.

1. Ko khun jongnga, Sier Lapalang !
Ko khun bhabriew ko khun lamphrang;
Hangno phi don kynrad I Mei,
Hangno phin ieh i'i mei marwei!

2. Nga la ong khun, ynnai leit kiew,
Sha lum Khasi sha ri ki briew;
Shong ha la khap rilum rithor,
Bam la u khah bam la u nor.

3. Phim mon ia u 'langniuh 'langkhain,
Phi wad ia u 'langlung mynsain;
Phi kiew sha tlong khyndai Umtong.
Ban mad ia u jangew kynthong.

4. Sha lum Khasi phi kwah leit kiew,
Jangew jathang ban mad ban iw;
Ki lok, phi ong, ki ong, 'u bang!'
Bad phi sha lum ban kai phi thrang

5. Haba dang rit nga ri kyndong,
Ha kaba iaid bathiah ba shong;
Nga bud ia phi ha kti ha kjat,
Ba mynsaw ia phi kan ym ngat.

6. Ko khun jong nga phi sngap mynthi,
Phim sngap jingsneng jingkraw ka Kmie;
Ba phi la san phi sngew la biang,
Dohnud ka Kmie phi kad arliang.

7. Ha ki syrwet basah umjer,
Nadien nga bud bak-bak phi her;
La thait la sliang khlem barh khlem dih.
Khlem kyrtiang dien nga bud ia phi.

8. Ko khun, ia phi nga ju pyrta,
Na lyndet lum na 'shillang wah;
Ale ! ngin phai sha la ka Ri,
Kein noh, ynnai shang Ri Khasi.

9. Shikyntien em, ngam ioh jubab,
Lehnohei khun ba ngan iai ap;
La dum ka buit la dum ka stad,
Dohnud la triem, bad met bad phad.

10 U briew b'la ieng ka ksaw ka kpong,
U risa ha ryngngi Shillong;
U phawar Sier ariat lynti,
Ba ia phi ka la kut ka sngi.

11. Wow ! Ka la shet ka 'tieh pongdeng,
Ia rynieng U kynrem reng;
Wow! u la kjit u 'nam sarang.
Ia ka mynsiem u Lapalang.

12. "Haba kumne seh khun ia nga,
Tang khein burom kat shaba shang;
Ban lei ngan im shuh ha pyrthei,
Ngan iap ryngkat ha ri nongwei".

KA SNGI

1. Ko Sngi ba ai jingshai !
Ia nga uba shong ha ka pyrthei ka badum
Ko Sngi batyngshain baphyrnai,
To ap ia nga ha ki them ha ki lum.
Balei phi iehnoh ia nga,
Ha shiteng ka lynti;
Balei phim da sah bad nga;
Man ki por man ka sngi?
Ko Sngi batyngshain baphyrnai,
To sah bad haba kut haba wai !

2. Ha syndah mawramsong,
Nga wad jaka ban rieh, ba la lap ka badum.
Ha ranab lum bajrong,
Shadien phi ieh, ha syrngiew jong ki lum.
Balei phim da ap ia nga,
Ynda poi sha la iing;
Balei phi iehnoh ia nga,
Haba dum haba tieng?
Ko Sngi batyngshain baphyrnai,
To sah bad nga haba kut haba wai !

3. Ha syrngiew ka jingdum,
Jinglyngngoh kan wan lap, ba jingkmen soit ka jah,
Ban sah marwei ha lum,
Ngam don mynsiem, nga sngewtieng nga kynjah.
Balei phim ap ia nga,
Ha la jingleit marwei,
Phi la tyllep ia nga,
Kum ka umsaw bashlei?
Jingdum ka miet ba btai,
Khie phet noh kloi !, haba paw haba shai.

4. Lurshai ba ai jingkmen !
Shwa ka kynjat shai jong ka step ba thymmai;
Ka syrwet jingkyrmen,
Ba ngan ioh pat ia ka Sngi baphyrnai
Hani ka jingphyrnai,
Kum ka ksiar ka banylla,
Ka pansngiat ka jingshai,
Kum ka ding bneng lep ka ba,
Kim lah ki lyoh barben,
Ia nga junom ban pynduh jingkyrmen.

RAP ! RAP ! RAP !

1. Ban sar ban ñiad, ban beh, jingsniew,
Ban khuid ka Ri shaphrang kan kiew,
Ban stad, ban nang, ban ba jingshai,
Ri India hi kan roi kyrhai.
Ki thma, ki ktien, ki nia pyneh,
Jingbieit, jingthngan syndon ban beh;
Jingbha, ka hok, jingsuk ban wad.
Ka Ri ka iam, ka jawummat, Rap ! Rap ! Rap !

2. Ko khun ka Ri ba khraw pyrkhat,
Ba don ka bor ba shai ki khmat,
Hato ka biang ban shu phai dien,
Ki para ri khlem rap khlem btien,
Haba kyrhai ia ngi la ai;
U Blei basbun bym ju tyngkai;
Hato ngim don ki shkor ki khmat?
Ka Ri ka ud katne sohsat, Rap ! Rap ! Rap !

3. Ban khlem khein snep ki para ri,
Jingduk, jingbieit ka tap ia ki;
Jingim tyrkhong bad bym larkam,
La troin jingim, dang shah kjit sham.
Hato nongwei kumno kin ong;
Ne ngin said ksan la la ka jong?
Shisha ngi rem, la ngi mynthi,
Kat kumba long ka Ri jong ngi, Rap ! Rap ! Rap!

4. Ka jah burom ka nam ka Ri,
Ka shong ha nga, ka shong ha phi,
Kam hun ka Ri, lada ngim ieng,
Ban shakri hok,khlem jingbuhteng,
Ki nuksa jong ki briew bashai,
Ki kdew lynti, don lad kyrhai,
Shaphrang ban poi bad kiew kyrdon;
Baroh kin long lada ngi nom — Ban Rap.

KI SAW AIOM

1. Ko saw Aiom bym ju shongthait !
La suk la shitom phim iaid lait,
Bad nga shiphang phim ju thiah tha.,
Man ka snem phin shu wan phai.

2. Por Tlang bakhriat, khublei ia phi !
La dum la shai byrngut kah sngi;
Shida phi phong jain lieh phi kup
Ha jingkyrmen ia nga phi kdup.

3. Haba por shit ban wan ka sdang,
Ka sngi ka sain bani shit kyrang;
Ka haw-haw ruh ka bthuh ka tdem,
Ki sngi ba rang ka por Pyrem.

4. Haba 'eriong ki beh jyndei,
Bad bneng ka byrthen um ki shlei;
Ko por lyiur ba shong sangam
Pyrthei ka kup da jingjyrngam.

5. Khreh pat ka wan ka por Synrai,
Ka riam ka beit kà i sadhái;
Ka deng da ka ksiar banyllä,
B'la ih ki soh, sohsaw u kba.

6. U nongrep u iai phuh samrkhie,
Ki nongkhwaidoh ki im kyrkieh
Ki shakri briew ki sngewshitom,
Bym khein tarik ki saw Aiom.

MYNSIEM 'RIEWKHRAW.

1. Jinghikai ki babha,
Ban myntoi ka jingim;
Ba met kan suk kan bha,
Ka thanda ruh mynsiem;
Mynsiem 'Riewkhraw ka don ka bor
Ban ai mynsiem lia mán ki por.

2. Ka lama ka jingieit.
Ka dohnud ba sngewlem,
Ym dei ka pnah thyllied,
Ne, ka pynroh pynrem,
Jinglong 'Riewkhraw, kam ju buhrieh,
Ka khmat ba phuh ba dap jingieit.

3. Ka jingtipbriew tipblei,
Jingiatiplem babha,
Sawdong kylleng pyrthei;
Kam duh ka dur jong ka,
Dohnud 'Riewkhraw, jinglong shisha,
Ka don, kam duh, ka sei jingbha.

4. La heh, la khraw, la stad,
La rit, la poh, la bieit;
Bym long tang kum ki mrad
Jingsniew kan thom khlem riej.
Ka mon 'Riewkhraw kam ju kein noh,
Khlem da jop thiaw buit sniew baroh.

5 Ka pongpet ka kut lad,
Ka lorni, ka bishni,
Ka bishar briew, mut sniew antad,
Ne shah ka buit isih.
Jinglong 'Riewkhraw kham ñiar kan shah,
Ban dam ban duh ka Rong jingbha.

6. Ngi don bok kum ka Ri,
Ba don ki briew babha,
Ban sneng ban kraw ia ngi;
Ban pyllait na jingma.
Ki 'Riewbat-hok bym kwah ka thma,
Jingsuk ki wad, jingim ki pha.

7. Kum ka lyer ba jai-jai,
Kum umdih ba pyntngen,
Ka jingmut ki thew jngai,
Ki wallam jingkyrmen.
Ki 'Riewpyrkhat 'Riewkhraw mynsiem,
Ki kloi ban rap ban da jingim.

8 Ka buit ka bor ki ai
Jingstad bad ka burom;
Ka thiar ki buh tyngkai
Ban rap ki riewshitom
Ki 'Riewlehbha ba iar mynsiem,
Ki sei ka spah khnang ban ia im.

9. Ban bha ban miat ka Ri,
Ban im ki para briew,
Ba jingshai kum ka sngi;
Bad Hok kan ngam jylliew.
'Riewkhraw mynsiem kim man tyngkai,
Ban thaw ki lad, kum ki Riewshai.

KA MARIANG

Ki kor, ki bor ki buit jingstad,
Ka mon u briew ka thaw
Ha jingithiang jingitynnat,
Ka Mariang ka kham paw.
Ban her sha sum ban jngi duriaw,
Ban rung sha ki niamra;
Ban suh shaduh ki khlur hi thiaw,
U briew um kut hangta.
Ki kor, ki bor, ka jabieng briew,
Ka dur ka dar, ka rong ka rup;
Jingnang jingtip, babha basniew,
Ha u, U Blei U la pynkup.
Hato kam dei ba ngin lyngngoh,
Ki matti ka Mariang bakhraw?
U briew ka sap naei u ioh?
Ka Mariang hangta kein ka paw,
Ah ! dohnud bieit ba mut bakla,
Ah ! jingsarong mutlop.
Ba da ki Atom Bomb phi shna,
Ka Mariang kan shah jop?
Ki ri madan pyrthei bajlan,
Ki lum bajrong baitynnat;
Kumba ka jingmut briew ka sah,
Ka nature ruh ka thaw ki lad,
Naba ha ki la bsuh la btep,
Symbai u rnai ban mih khlem pep.
U lah u briew ban thaw pyrthei,
U lah ban thaw wat tang i niut?
Ka jubab, "Em" kata lei-lei,
Ki 'riewstad hi kim beit jingmut,
Ki ksai rupa jong ki wah bah,
Ki ri madan bakhlein basboh,
Ki lum sha kynjang kumba rah,
Ki duriaw bajylliew shapoh.
Ki maw ki dieng ki niut ki nier,
Ki spah Mariang jong ka khyndew,
Ki jait ba par, ki jait ba her.
Ki khun hajar, ka mei Ramew,

Ki lyer pyngngad ba beh wai-wai.
Ki duriaw bah ba khih phaloh;
Ki um ki wah ba noh ngai lngai,
Bad ka suin bneng ka ri ki lyoh,
Jingithiang-itynnat ki lum,
Ki lhuh ki kdong ki jaka them.
Ki umpohliew, ki tlong ki um;
Ki lyoh ba her. balieh, ba tdem,
U phlang, ki dieng, ki sla jyrngam,
Ki markordor jong ka khyndew,
Ki mawsiang skhem niamra ba ngam,
Ki mawkordor duriaw ryngkew,
Lut phar u briew ba kat i dkhiew,
U mut ban sar u thmu ban jliah,
Sha bym kot ka Mariang u thew
Wat ia ka pyrthei hi bah phiah
Sha kan sepei, bad kin man dpei?
"Em," da lei-lei, ka Mariang hi kam shah;
Kumta wat la u briew u lah,
Ban kiew shaduh ki khlur ngai lngai,
Ka bor jingim h'U Blei ka sah,
Ryngkat ka Nature ba U ai.
Wat la u briew u stad makna,
Ka dur Mariang kham phuh iphieng;
Ka dur jong ka ruh kan ym jah
U 'Riewlamwir um don jingtieng,
Ba sei lut phar ki mynsiem briew;
Bad ma u hi uh shu jah lngaid,
Wat la sha bneng u lah ban kiew;
I khniang u paw ba shu iaksaid.
Jingshna jingthaw u briew bastad,
Kim iadei dor ka dur Mariang
Kim kot palat jingitynnat,
Ka matti Blei ka kham ithiang.

KI NONGTEI.

1. Ia baroh phar Nusib ka thaw,
Hapoh syrdeng jong ka por
Da ki kam baheh bakhraw,
Ne jingohdur ba hap por.

2. Ym bym larkam, ne bapoh;
Ha ki pala babha tam;
La ka i kum bym ishoh
Kan pynphuh pyni longkam.

3. Ka jingtei ba ngi pynieng,
Da ki tiar ka por ka dap;
Ki mynta hynhin, du pleng !
Da ki maw ba ngi bynrap.

4. Da pynbiang pynbha ia ki,
Weng jingwit ba pynsahteng;
Wat tharai bym don ba i ;
Yn sepei ka phuh ka phieng.

5. Na ki por jingstad barim.
Ka batei ki trei janai,
Rit ne ria pohkhap pohkhim;
Ba ki blei kin ioh peit kai.

6. To ngin trei hok la ki kam,
La ha paw ne poh barieh;
Shna la iing, ki blei kin kam,
Itynnat bad khuid ryntih.

7. Ioh ba duna ka longbriew,
Ieh hapoh ka Por ba ri,
Kyrdon sator kjat ban kjew
Ioh jynthut noh jingim hi.

8. Tei mynta, kan skhem, shisha,
Da bashan hi triang na trai;
Ka jingtei ka skhem ka bha
Kan sa paw bynriew lashai.

9. Kumto kein, sha khiar ngin poi
Sha ki kyrdan ba shakhlieh;
Bad ka khmat kan iohi shai,
Sha ba shynna khlem buhrieh.

KI NONGRWAI.

1. Nongrwai bathiang ba ioh sap blei
Ban tang jingdiaw ban ioh shad kmen,
Ban ktah dohnud jingim kyrsei,
Ban kyntiew joit shaduh sha bneng.

2. Dohnud samla, barhem nyngkong,
La jyntem ksiar ha kti u bat;
Lyngba ki um, ki khlaw u prong,
Ki sur ramia u tem artad.

3. U briew ba-ar, ba phuh u tmain,
U rwai u ieng ha jaka iew,
Bad ktien bad sur kumba ai pain
Ki shkor ban sngap jingmut jylliew.

4. Khadduh bad lai, u 'riewheh rta,
Ha jingmane baiar u rwai,
Jingtem bakhraw bariew phylla
Jingum ki sur ki tuid jai-jai.

5. Bad kiba sngap ia kine lai
Ki iatai nia mano ba tam;
La wan paw pat ki sur jingrwai
Shaduh dohnnd ki suh ki sam.

6. U Trai Kynrad te U la ong
"Ym don ba tam, dei ka bynta;
Nga ai nga sam la la ka jong,
Pynphieng. pynkhlain ai boi ma nga".

7. Lai jaid ki 'singtem' sing donbor,
Bad i'u ba don ki shkor pynshah
Um sngew ban don daw ban ujor,
Ka jingshohtar ba um ka sah.

UBA MATLAH.

Haba nga duriap la jingshai bla lip,
Shiteng sngi, ha pyrthei dum baiar,
Ba kawei ka sap sha jingtep ka biar
Ka sahkut ha nga, la mynsiem ka tip
Da ka, ban shakri i'U Blei, ban ai
Jingkhein babiang, ha por ban sa wai;
'Hato U Blei Un thew i'u matlah?
Nga kylli ieit; Jingiaishah, ban pynjah,
Jingkren ud, ka jubab, 'U Blei Um kwah
Ka matti briew, ne la jingai; bha tam
Bah la lyngkor, kan biang ia u, U long
U Syiem kein; hajar ki kohnguh ia u,
Ka kam ha ryngkew ne duriaw khlem sahngeh;
Ki ai myntoi i'u ba ieng thik bad ap!

U BRIEW JONG KA JINGIM BABEIT.

1. Jingim u briew bahok
Dohnud bakhuid babeit
U lait na ki kam thok,
Ne jingmut brai kyrsleit.

2. Ki sngi jar-jar jong u
Jingkmen lui-lui ki dap,
Jingkyrmen kim ring rngiew,
Jingsngewsih jingbymdap

3. U briew bym da tei kut
Ne kieng shuri jem rngiew
Lymne um thaw 'liewbsut
Khop ba, pyrthat ki riew.

4. U lah tang ban peit khai
Da khmat bym shoh kyndit
Jingtriem shapoh ngai lngai
Ne jingma sha sahit.

5. Jingeh, lut phar u bein
Ba jia nusip ne thoh,
Ka bneng kitab u khein,
Na neng jingstad u ioh.

6. Jingsyllok lok babha,
Karta da spah ka shlei,
Ha pyrthei shongbasa
U iaid jingleit 'riewblei·

'LADA'

1. Lada phi skhem ka khlieh katba sawdong ia phi
Kiba iakhie pynshad, ha phi ka pap ki tei,
Lada phi skhem jingmut, ki briew pat nangmynthi,
Hynrei phi shu shah la kin mutdur te lei;
Lada khlem thait phi nang ban ap sa ap,
Ne shah pynthaw lamler, ynnai ban iabud thok,
Lane shah isih, ka isih briew wat nap,
Pynban wat paw bha than ne kren kunok.

2. Lada phi da phohsniew-khlem shah kan leh kynrad;
Lada phi lah pyrkhat-khlem pynkut nia hangta;
Lada phi iakynduh jingjop ne Jingsohsat
Khein baroh ar kumjuh tang kum ki mawsawa;
Lada phi lah ban shah jingshisha ba la khlei
B'la shna syrwiah da ki poi-ei ban ngat ki bieit,
Dem khmih husiar ioh pra ki matti ba la trei,
Da tiar tasam phi dem tei pat khlem riej.

3. Lada phi la pynlang la ki jingioh jingdon
Phi khein duh ia ki ban thong shisyniabuh,
Phi duh bad hap kylla sha trai syndon
Bad shikyntien phim ud ia la jingduh;
Lada phi kyrsei bor met bad mynsiem
Ia phi kin shah slem hadien ba kin leit wan,
Kumta shan triang haba la lut sa ban sa liem
Sah tang ka Mon ban kynto lem; 'lai shan!"

4. Lada phi kren paitbah bad tyngkai la burom,
Ne ialang syiem-khlem jah ka snap longbriew,
Lada haba shun ne lok baieit phim shah pyndem,
Lada baroh ki niew ia phi, ym palat than;
Lada phi lah pynbiang kumba dawa ki por
Da ki por barit bakordor ka jingtyllun,
Ka Pyrthei kein ka jong phi la shapoh ne bad shalor,
Khamtam lei-lei, phin man Rangbah, mo khun!

KA SOIBOR

1. Arc, khynraw sangsot,
Phi duna ka soibor?

2. Hato ka knup ka la khia than oh ia ka dkar?
Ban shu iaksar?

3. Hato ka shynrong ka khia eh
La ki 'rang sangsot?
Ba ki iashad kynjih kyrtoh
Iaher kylleng da ki kor
Ban sngap ia ki sui Mangkarong
Ban iaboi ia ki 'thei baspud
Kum ia 'lang sahpud.

4. Tang da jingleh lyngah,
Namar kim iakhih mynsiem?
Ba jingkyrmen la ban lyngknap ka met
Khlem lah shuh ban iakhwoit?

5. To, to, lada kumta sah kumta;
Hynrei kynmaw, ki blei bym ai jem
Ka jingneh bor ki ai ia ki 'rieweh.

6 Bad teng-teng ka jingieit ki ai,
Ah jingieit, jingieit bathiang iehnoh!
Ruh teng-teng ki ai kumba mynthi.

7. Bad kam myntoi ban pang jingieit
Lada ki shu ai rek-rek ia phi,
Kam don jingbha ban kyan ban shu iohsuk
Haba phi ruh pynap i diengtangon
Ba phin thew shim.

8. Phin ioh kumba tied pynthat
Khong lkhong, kan suh lyngba ia phi
Ne ia u sdie pyrthat phin kner syndon
Ap sa ka khie 'eriong.

9. Ka soibor te da kumwei pat phim ioh.

KA BIEIT TYNGKA

1. Ka bieit tyngka jong ngi, bad lamwir paitbah ma ngi.

2. Bad ka dei, lada ia lambieit bhur
U briew ha la marwei hi kylleng la kylleng u kit symbai jingbieit.

3. Nga artatien ba u briew ba dang ia im khlem daitnud shi pound b'u ai;
Bad ka kyiuh syndon, lada ka lut shiphew un sei.

4. Ngi ud, tang da ka ngi hap ud,
Ka la iuh ia ngi, ngi shah shoh bieit ha ka da jingtyrwa
Bad ym phylla, namar pisa ka bor smiej triem ka don ha ki briew.

5. Hynrei ym ka tyngka dei ba ngi iama eh,
Dei ka iap bieit tyngka lut ka pyrthei kein,
Ba pyrthei ka ju ia ong : Katno u don spah?
Um iadon pisa? Ai un bam khyndew bad man wieh.

6. Ba lada pisa ngam don, ia nga jingbam khyndiat kin ai tang ba ngan ym iap,
Hynrei khleh niut ia nga kin ai bam.
Ngan hap bam tyndah ktieh, ngan hap ban bam jakhlia lada ngam don pisa.

7. Dei kata kaba nga da sngewma.
Jingsngewtieng kaba kumbashoh tyndep,
Dei ka tieng nonglamwir pisaparabriew.

8. Dei ngin da don pisa
Ban tang lait ka bam jakhlia.

9. Bad kane kam dei.

10. Kpu ban ioh ei
Jaka rieh ba laitluid,
Ding ban syaid mon
Ha baroh bad baroh khoit, bad baroh phar, lut kdar ha pyrthei.

11. Ngi dei ban kylla tipbriew ia ka tyngka
Shwa ban iapyniap para briew namar jong ka,
Kaba dei ma da kumwei?

KA NONGPATENG.

1. U khun ba don u ioh ki bri,
Shistai mawit, ki maw bad ksiar
U ioh kynti kti lieh bani,
Sniehdoh bastang ban khriat u kiar ;
Ki jain barim : u kup kham niar,
Ka hap pateng, imat ka dei,
Ban don ba treh wat la ai ei.

2. U khun 'riewspah u hap khuslai ;
Ioh duh ka bank, ne ing ka shlem,
Tang pher hi tiak ki bhah la wai,
Ba snai kamai ki kti bajem
Ban kamai bam jingbiang ban shem ;
Ka ioh pateng, nga imat, bym
Kham don ban kwah la thong tyngka.

3. U khun pahuh u ioh jingkwah,
Ka kpoh ka ang jingbam babang ;
Da jinglalot, u sngap sngewbha ;
Shakri ba ksar khlem khein ka pang,
Ka kpoh ka kdang u thiah lyngkrang ;
Ka hiar pateng, nga i suba,
La thong tyngka ym don ban kwah.

4. Aiu u khun baduk u don ?
Dohksah ba mlan dohnud kam shon,
Mynsiem ka eh, kam thar kam shon ;
U syiem ki kti, ban trei bun lad
Ha man ki kam ki buit jingstad ;
Ka hap pateng, nga imat dei,
Wat u syiem hi um lah iohei.

5. Kaei u khun baduk u ioh ?
Jingkwah bahun la rit la ria,
Shaneng ban poi u iai kynjoh,
Ha la jingtrei u am hi sia,
Ha la ka kam u rwai byrngia ;
Ka ioh pateng, nga hi nga i,
Syiem un i kwah ban ioh kynti.

6. Kaei u khun baduk u pdiang ?
Jingiaishah slem ba la thaw duk
Jingshlur, khlem sngewsih, u iai shan triang,
U sngewlem para baduk
Nongshah ban bein kin bit kin suk ;
Ka sah pateng, nga hi nga i,
Wat U Syiem hi un kam kynti.

7. Ko khun ba don, don ka jingtrei,
Ka ban iakot kyrdan baroh ;
Jingai basbun kan nym sepei,
Ki kti kin khuid ka nam ban ioh ;
Ia ai sngewbha na la jingioh ;
Ka ioh pateng, te kat kane,
Syrtok ioh spah khlem jingbabe.

8. Ko khun baduk ngam bein ngam khoh ;
Khuslai kham sniew ka ap ia ki,
Bad u 'riewspah 'riewkhraw baroh ;
Mynsiem ba ksar kan tyngshain hi,
Kan sah iwbih bad jai-jai hi ;
Ka hiar pateng, nga imat bha,
La duk te lei ban shah sngewbha.

9. Shisien ka sngi ki stong yn tei
Kylla dewmet khadduh iawai ;
Baroh ar, ha ujuh U Blei,
Ka ioh pateng khlem kut kyrhai,
Da kam babha jingim janai,
Ka ioh pateng, nga mon ban shim
Bad iai bat skhem shirta jingim.

———

KA SNAB JINGIM BASUK

1. Suk u briew b'la kha pynngeit,
Ban ym shakri ka mon ki briew ;
Jingiada dei jinglong babeit,
Ba shida sngur bad stad jylliew.

2. Jingkwah lamler kam lah kiew khlich,
Mynsiem la jong u kloi ban jah ;
Kam teh khuslai pyrthei byrsieh,
Ban burom briew, ne ban kwah rhah.

3. Ktien khlem suhthied ha u kim snoh,
Jingiatiplem ka kut baskhem ;
Nongphlan duman bam plan kim ioh,
To iap noh ruh u te um dem.

4. Khlem bishni i'u ba dei ban kiew,
Jingsniew um da bhoh than :
Ban shah iaroh u mong jylliew,
Ym tang ban bit hynrei ban kan.

5. I'U Blei Nongthaw u manc dem,
Kyrpad isnei, ym ba dait ram ;
Por ba kynjai jingkmen u shem,
Ki kot, bad lok ba kynsai tam.

6. U briew ba lait na jingtehmraw,
Ym tang ban kiew. ne syier ioh hap ;
Khlem bri khlem bsah, 'riewbha u paw,
La um isab, pynban u dap.

KA IAMBRIEW KI POR BASNIEW

1. Khublei, jingbang pyrthei !
Pyrthei bym shem thymmai,
Jingim babrai jingkmen,
Jingiap kan skhiah ha shen,
Iano-iano khlem map;
Nga la ngiah, ngan sa iap —
Trai, to isnei ia ngi !

2. 'Riewspah, wat shaniah than,
Ba ksiar kam lah iashan ;
Bad ka bor kan jah rngai ;
Baroh phar ruh kin wai ;
Jingsniew hi shen kin lap.
Nga la ngiah, ngan sa iap
Trai, to isnei ia ngi !

3. Jingbha briew ba iphuh,
Kan sdot kan nym paw shuh ;
Jingtyngshain hi kan jah ;
Wat ki syiem kin ym sah.
Ia Helen hi kam map ;
Nga la ngiah ngan sa iap —
Trai, to isnei ia ngi !

4. Jingkhlain sha jingtep thiaw,
Kum Hector briew baiaw ;
Jingiap ka ring sylliad,
Khlem aili khlem antad ;
Wan, wan ! ka khot, ka ap
Nga la ngiah, ngan sa iap —
Trai, to isnei ia ngi !

5. Ka buit bad bor leh dom,
Ka jingiap ka kyrthom,
Nongrai ka dujok ruh ;
Um man da shahshkor shuh,
Nga la ngiah, ngan sa iap —
Trai, to isnei ia ngi !

6. Iai khreh man ki kynta,
Ban pdiang la ka bynta ;
Ka Bneng ka Nong jong ngi,
Da klet ka pyrthei sngi,
Ngan kiew ai ban iarap ;
Ba la ngiah, ban sa iap —
Trai, to isnei ia ngi !

ALEXANDER SILKIRK.

1. Nga long kynrad lut kat shaba phai,
La hok bym don shuh ban dawa ;
Naduh pdeng shaduh duriaw war Iwar,
Ki sim bad ki mrad phar ki jong nga,
Ah ! jingsngewtmang, shaei ka ramia ?
Ba nongkhein ki iohi markhmat,
La kham bha ban shong hapdeng jingma ;
Ban ia ka synshar kum hangne sohsat.

2. Bak sha jngai na ki kynja bynriew,
Ngan pyndep hi la jingleit marwei,
Khlem iohsngew shuh ki sur kmen bariew,
Ngan shu sdang sa ka thnom hi marwei,
Ki mrad khlaw ba shangswait ha madan,
Ia nga ki iapeit da i pher ;
I'u briew kim ithuh lane juh ne iajan,
Ia ka leh juh jong ki nga suhjer.

3. Jingsahlang, ialanglok bad jingieit,
Ba la ai sap U Blei ha u briew,
Ban her kum ka Paro nga iap bieit,
Ba shen-shen sha phi ngan wan kiew,
Ka sngewsih kein ba ngan pynkylla ;
Da ki lad kum 'riewniam ba tista ;
Ban myntoi na jingstad long rangbah ;
Bad byrngia da ki por long samla.

4. Niam ka dei jingkynshew spah bakor,
B'la pynshong pynshisha ka nia Blei,
Rupa ne ksiar kim iakot ha ka dor :
Ne ka spah ba pyrthei hi kan bei,
Toi, jingriew ki bajo jingiaseng,
Them, ne ki maw ba hangne kim ju sngew,
Bad jingtied ba iap briew ruh teng-teng,
Ne jingkmen jong ka sngi ba hynñiew.

5. Phi ki lyer ba la kynting ia nga,
Pashat lem sha kane ka ri khlaw ;
Ka khubor kaba hun ba sngewbha,
Ia ka ri kaba shuh ngam leit paw,
Tip ki lok kin iaphah ma teng-teng,
Jingkhublei ban kynmaw ieit ia nga ;
Ah ! iathuh lem dang don lok ma pleng,
La ia u ngan ym iohi shirta.

6. Katno stet ba pynher la jingmut,
Ban nujor ia jingkloi ba ka her ;
'Eriong bah hi kam lah ban iabud,
Bad jingshai da l'u khnam ba don sner ;
Haba puson la ka jong ka ri,
Shisyndon kumba poi tiap hangta ;
Hynrei wa ! da kyndit thret ka mih ;
Sha jingdiaw ka la shop biang ia nga.

7. Ka sim ka leit phai sha la skum,
U mrad khlaw u bsuh sak sha la krem,
Wat hangne dei ban thiah ba la dum,
Jingai-ei ban pynhun la jingmut ;
Bynta hok na ka jynjar ba ioh,
Ia u briew kein ka lad ba la kut.

———

KA SKEI BAD KI LOK BA BUN.

1. Ialok, iaieit sah tang ka nam,
Lymda pynpaw shai da ki kam,
Ka iadei lok ; ba theh mynsiem,
Ha bun-bun, ñiar phin lap ban syriem,
Ka skei, jingiabit lang : kan len,
Ba biang nadong shadong, ka kmen,
Lut phar ki mrad ki iatip bha,
Ba shang ha khlaw ne ha pyntha;
Ban ym pynthut ka sumar bniah;
Ki mrad ki mreng lok ba pariah.

2. Te bloit ka mih tang shu shai phar,
Ban mad u phlang ba snoh umjer,
Ka sngew ba win ki ksew ba beh,
Napoh ktang ding: pyrthat ka meh,
Ka sied, ka ieng, ka her mynsiem;
Ka sngew la jan kan kut jingim,
Ka her stet ban jah dien ki ksew,
Ka phet kyllain kat shaba thew:
Khrup, ka dem sah ha lynti bah,
Ba tieng iap ler ka hap thiah sah.

3. Daei yn shong ka dang antad,
Kulai u wan mih paw artat !
"Ai seh," ka ong, "ha phi ngan kiew,
Ngan shong ban phet iap na u briew,
Ki kjat ia nga kim lah iashan;
Jingiarap lok na phi nga pan."
Kulai u ong, "kynrad ka mei,
Nga sngew pangnud, wat sngew ei-ei :
To pynjai-jai, ban rap kin wan,
Ki lok nadien kito la jan."

4. Sa ha u 'Sikyrtong ka dem;
Shisien jubab u 'rang kynrem,
"Ki mrad ba im baroh kin phla,
Ba nga da mon ia phi ban bha,
Ban ym pynthut, sah leh mynleh,
Ba ha u lok ngan lait shah teh.
Baieit i khot ; i masi lud,
Ha lyngkha kba i ap harud.;
Ha khep dei kam, bad 'thei kynsai,
Ka eh phi tip ban shu khein kai.
Ia phi ban ieh kumne sngew jngan;
Kumne, ka blang khmih kan sa wan !"

5. Ka blang ba leh mynleh jylliep,
Wai-wai ka khlieh, ki khmat lieblieb,
"Ingdong jong nga, ia phi kan shon;
Da ap langbrot, sniuh jem ka don."
Langbrot batlot, ka sei ki daw,
Ba met hap kit u sniuh tyrniaw,
Ba ka suki, bad tieng lei-lei;
Ba ksew ki bam langbrot ne skei.

6. Khun masi ba mareh thod-thod,
Ban rap ka ong ba shem lanot,
"Da nga," i ong, "ba dang khunjeh,
Ka kam bakhraw katne ban leh?
Rangbah-rangsan ia phi ki leh:
Ki te kim khlain, manga pat de?
Ngan leh mynkit ia phi mynta,
Ki lok khlem pep kin shun kylla.
Map, bad phi tip dohnud ka sat;
Lok baieit eh, wow ! ban hap khlad !
Sepei ka ud ka nam ; khublei !
Ha khmih, ki ksew ki la hangtei."

U BUKHIR BAD U BLEI PLUTUS.

1. Ka lyer ka jur, pongshai ka khih;
Bukhir u khie kyndit ban khmih;
Kynjing u kam kamra bangiew;
Kyrtiang, iaiaid u da khynniuh !
Man ka tala jingkhang u twad,
Kut i kyndong kynshrot u wad,
Te wang synduk thep spah, u plie,
Da ieng samkmen 'lor spah buhrieh;
Mynta, kynsan jingmut u kem,
U khyrwait kti, u thap shadem.
Ka thar mynsiem, matseh u peit;
Dohnud kit pop, ka rai shibeit.

2. Ban da ramew la spah kan btep,
Mynsiem kynjai la suk la dep,
Jingbha lah die. Wa mei ! katno
Ka sniew la biang bym lah khein shuh !
A jingbha kai ! ba brai ka klop !
Lah ma u briew, ia pha ban jop?
Ka ksiar ka thaw pynjah burom
Ka ieh ki dien tang dep rukom;
Ka spah ka ber symbai jingsniew;
Ka ksiar ka shna buit pyniap briew;
Ka spah ka bsuh ha ki khawpud,
Ki har ki buit suhsnieh leh kput.
Ei ban lah khein jingsniew baroh?
Hok ha pyrthei kam shym ioh snoh !"

3. U kren jylliew, bitar artat,
Bad blei Plutus u paw markhmat,
Da kyiuñ Bukhir, synduk u khang;
Jingpaw bangiew, ban kren ka sdang;
Ban lei kyrbeh haram katne?
Khlempud shu khwan tang ialade.
Manga pohjaid, ba shet, i 'u briew?
Men kit ka pap, me 'riewkuhiw.
Nga nang ai-ei thaw sniew pynban,
Dei mo ngan shah kynnoh-kyntan?

'Riewthok nalor, paw hok ki thaw,
Ki da na snieh ka pop ioh paw;
Shuh, u 'riewmrad la phngain u khu,
Ka ksiar kan krang dohnud jong u;
Sa ka sngewheh, amrang, sarong,
Bad ki kam sniew bym nang ia ong,
Lada ha kti 'riewhok la ai,
Kum umjer bneng kein kan syrpai;
Kum bneng barap, khunswet bapli,
Ka niad ummat kynthei rangli;
Bukhir kin kit ka pap khwan spah,
Ban sniew, ki teh jingim shipa?
Shim kein suhsnieh (haba phlei snam)
Sa pynkit pap sha ka waitlam.

U MAKATHIAN HYNDAI.

Naduh ki por barim bajah haman ki dong ka Ri Khasi ki don ki jingiathuhkhana pateng ia ka Histori jong ki jingjia kiba bun rukom ha ka liang ka rukom im bad ki jingialeh thma kiba lajia, bad ia ka nam ka jingshlur bad jingkhlain jong ki briew kiba ha kito ki por. Hynrei na ka bynta bympat nang ka thoh ka tar, kumta ia ki jingjia ba phylla baroh kiba ngi dei ban buh jingkynmaw ki la shu sah dum noh kumto.

Ki Khasi hi kum ki 'riew ialehthma da ka ryntieh u sum bad ka wait ka paw ba ki long kiba shyrkhei ia u nongwei hi, khamtam ia ki briew shong ri thor ba kin nud ban wan tur thala sha ki ri lum jongngi. Namar ia ki tiar baroh ha kaba pyndonkam ha ka thma ngi thaw hi, bad ki thain jong ka Ri ki dap da ki Shlem bad ki jaka sain-nar bad ia ki nar ngi lah ban ioh na la ka Ri hi. Bad la shalan bha ia ka sha Ri Dkhar.

Lada phin leit ban peitthuh bha sha kyndong sha ki thain Ri Bhoi, Myrdon Khadarlyngdoh, bad kiwei kiwei ki jaka kum ki thain Mawbuh, Nongrleng bad kiwei kiwei

ki jaka phin shem ia ki nongrim kiba la jan haman la ki kyntoit badon kynja mawnar, ki eitnar, bad ki tyngdoh pyrsut kiba naduh ki por barim bajah, ia kine ki kynja maweitnar (lane ki slags ba ong ki Phareng) phin shem lada khmih bha, phin poi pyrkhat haduh katno ka jingstad ki 'riew hyndai ba ki lah ban sain pynum ia ki mawnar katba pynum da ki Volcano hi.

Ynda phi wad bha bad peit bha na ki rukom shnong barim bajah bad da ka jingdon ki nongrim bad ki kynja kut bad ki mawbynna lah ban sngewthuh shai ba ki 'riew hyndai ki long da shisha ki briew kiba khlain bad ki badon la ka bor science kaba wat ki briew kiba la shai mynta kim lah khlem da sngewlyngngoh bad kwah tip.

Kawei na ki kut bad ki shnong barim hyndai ka dei ka Nongbah ha ki thain Nongrleng shaphang Ri Bhoi kaba dei ka kut ki laiphew shynrang ialehthma, ka dei ha kane ka shnong ba la mih Uta u Makathiang u nongialehthma uba sting, uba stad bad uba khlain. Na Nongbah Nongrleng la mih u Makathiang, ynda haba ki synteng ki wan ban wan hiar thma ia ki thain ka Ri Khasi ki 'riewthma ba ka kut Nongbah ki ieng ialeh pyrshah ia ki. Ha ki katno katno ki jingialeh u Makathiang u la ia kyrshan bad jop thma. Don ba ha ki jaka ba u shong u sah ki Synteng ki la ialeh katba lah ban kerkut ia u.

Haba u la tip ba kin sa kerkut ia u, la pynap da ki jhoh kiba la pyndap da ka kiad sawdong ka jaka shong jong u. Bad ynda ki nongshun ki la wan, namar ba la thait la jrem bad ki jingiewbih kiad na ki tyndong ka la pynlong ia ki ban mad bad namar ba ki shem ba ka kiad ka bang bad ba ka nang pynsngewshlur ia ki, ki la ia am sia-shi-sia sa ka dih kiad haduh ban da ia buaid phar jawsheh.

Kumta u Makathiang u la rynsied nalor jong ki, bad ba u lah ban ryngkang jrong bad jngai kim lah ban ioh ia u. Ynda ha kawei pat ka por u la pyndap ia la ki jhoh da ka um khariew, bad ynda haba ki nongshun ki la wan pat mynmiet ban kerkut ia u ki la ia dih ia kita ki jhoh khariew

man la u briew kumta ki la ia thiah iap lut. Pynban la katta ruh ki nongshun kim kein ki wan sa wan ban ialeh thma bad ka jingialeh ka la poi shaduh ka Hima U Mawbuh, bad ki nongshun ki la ia poi tiap haduh jingkieng khwan kaba mynta.

Hangne ha khwan hamar ka jaka kaba ki niat da ka khwan ban kam lyngba ia ka wah Umiam ka la long ka jingialeh kaba kut bad kaba khadduh. Ha kaba ki Synteng ki sa shah jop bad pep ban wan hiar thma pat. U Makathiang da kaba u lah ba rynsieid na u Mawsiang sha u Mawsiang naneng Khwan u la lah ban pynduhbor ia ki nongshun.

Dei hangne ha Khwan ka jaka kaba bun ki dohkha bad ki kynja dohrit dohria ki dap ia ki thwei, bad ka Ri kaba dap da ki madan ka jyrsieh bad ki lum-rit lum-ria kiba tap da u phlang, u kdait, u sder, bad u khah. Ka jaka shong ki puri bad ki laiphew mrad kaba dap da ka khieshoh, bad ka pang lyngkhuh Ka Ri ha kaba ki khla, ki hati, ki dngiem, ki mynthna, ki sniang khlaw, ki sier, bad ki skei, ki pynlong la ki shnong. Ki khlaw kiba rben, sha ki riat jong ka khwan, bad ki lhuh jong ka wah bah bad lum Diengiei ki khlaw ki sop ia ki lumbah bad lumrit.

U phlang uba jrong palat ia ka rynnieng u hati, u tap shaduh ki pud ka wah bah. Ym kham don ban nud iaid ban nud shang thala. Ki briew ki ialeit sha Mawbuh, shaduh Dkhar da husiar bad ki kiew sha Laban sha ki thain lum Shillong ki da khwan ia ka wah.

Ka jingithiang ka Ri Khwan haba ieng na Ryndangbriew ban peit ka ring ia u nongleit u nongwan ban kwah ban hiar sha ki pyntha ka wah Umiam, bad ia u ba ieng na ki lum Umsaw ka pynbrai ban ioh kiew ia ki thiep sha ki lum Ri pyngngad U Syiem Ri Shillong. Kumta hangne ha Ri Khwan kut ka thma, ka ialeh. U Makathiang u phai khmat sha la shnong bad u Synteng u kiew beit sha la Ri.

Bad ia ei ba ka jia ha ki thain Ri Shillong Ri Khasi, sah ka dum ka lyngngoh ba ym don ba iathuh. Hynrei ka Ri Khwan hi ka long ka Ri ba phylla, ka jaka ba seisoh, ba laitluid katba mon kum ka Ri Raj lah ban kam jaka katba mon i'u ba nud ban leit shong.

Dang ha ka snem 1924 nga la leit ban rep haneng jingkieng khwan hajan iew, nga la shem ba ka jaka ka long kaba seisoh than. U phan u soh haduh khad-ar hali shi tynrai, bad u kbalum u mih khadsaw byrni tang khadphra ser bet. Hynrei ym kham don ba shongrep lait tang ar iing lai iing ki bymroi khun satia. Ki pynthor lyngkha kba ki la don ha Kdongrla, Umniuh bad ki thain Umsaw ki la don ruh ki pynthor I Babu Dhori harud Umiam baroh arliang.

Hapoh kyntoit khwan hi ki la don ki kper rim, kiba dap da ki siej. Haneng jingkieng ka don ka kper I bah Nath. Khambun na ki pynthor ki rep ki nongshilliang Um, bad ki nong Mawlai bad Nong Umsaw Khristan.

Ka surok kaba bha ba la thaw da ka Sorkar Phareng ka noh na Shillong sha jingkieng khwan, ka suh na trai u Lum Pyngdeng ka leit poi sha Umsaw, Umbang bad haba peit na sainar riat khwan ka i kum u ksai ba byrthup ba kyllain ia ki them ia ki at ka madan Ri Khwan.

Ka lynti wah Umiam kum u ksai rupa ka dap da ki thnam um, ki mawria, mawbah, bad ki jaka shyiap ba byrlieh, ki dohkha, ki dohjei, sher syngkai, doh lyngkdon bad ki dohjeithang, doh daitmaw bad ki dohtah ki khapngiah ha ki thwei ki lat lat, ki rud um ki rud wah bad na man ki wah duit dap ki 'li por bad ki 'li sangam.

Ba kumta ka Ri Khwan ka la kyrsei shibun bah ka spah ba ki Nongsor hi ki la ioh buit ban thaw kamai wad bam da ka tong dohkha.

Katba nangiaid ki snem ka jaka ka nang wallam ia kiei kiei kiba phylla. Ki Sahep pyrton bad la ki shipai ki la iawan sher dara bad wan siat shanmari ha madan Khwan. Ki mem ki sahep dohlieh ki ia wan jngi pyngngad ha poh jingkieng khwan Ki iingtin iing musafir ki la don. Ka khwan ka la i-phuh bad ki nongrep ki la nangbun. Ki khuti bad ki masi ki la shlei, te u rshiang u kdait bad u langskei u la sdang ban duh jait, ba u soh pangkhlieh u la long u la khie man ki jaka.

Ki mrad khlaw ki la phet shnong ba la bun ki nongsiat thong, bad ia ki thwei da ki dynamite la shu pynbthei khlem sangeh.

Ka thma kaba ar ka wallam ia ki rang-da-jied naduh USA ban wan thaw iing bad shong shnong ha khwan da ki snem. Kumta ka khmat ka Ri ka la kylla bak lbak na kaba ju long. Hadien ba la jem ka thma ka la mih sa ka Christian College ha Umniuh. Ka la dap da ki nongrep kiba hiar ir shi ir, bad ki nongkhwai dohkha khlem kut trai ki ia khwai na jingkieng man ka sngi, bad ki dukan sha dukan die kiad ki shu khur ka iohnong.

Sa kata ka Dam ka ban den ia ka Umiam. Hai-re-hai kum ka bneng Ka Ri Khwan kan sa ngam kan sa sngapjar hapoh um, ban pynmih ka jingshai ba thaba ban pynshai ia ka Ri. Hangta te shaei kito baroh ki jingiathuhkhana, ia jingbiai ka Ri Khwan, bad ia ki dien ka jingjop thma u Makathiang mynhyndai, kin shu don noh?

Dor : Rs. 3.00